МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ПРИЛУЦЬКИЙ СЕРГІЙ БОГДАНОВИЧ

Допускається до захисту:
завідувач кафедри обліку,
аналізу та аудиту
д-р. екон. наук, професор
_____ Іонін Є.Є.
«____»_____2023р.

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В АУДИТІ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Іонін Є.Є., д-р екон. наук, професор
кафедри обліку, аналізу та аудиту

Оцінка:___/___/_____
(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)
Голова ЕК:_____

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Прилуцький С.Б. Аналітичні процедури в аудиті та їх практичне застосування. Спеціальність 071 Облік і оподаткування. Освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця 2024.

У роботі проаналізовано та узагальнено сутність аналітичних процедур в аудиті, теоретичні та методичні аспекти, їх практичне застосування під час виконання завдань з аудиту. Розроблено аналітичні таблиці та економіко-математичну модель для аналізу, ефективної перевірки та щоб отримати об’єктивну інформацію про фінансовий стан підприємства. Показано та розширено поєднання аналітичних процедур та комп’ютерних технологій, що відкриває нові горизонти для аудиторів, та дозволяє їм більш ефективно аналізувати та перевіряти фінансову інформацію в умовах постійно зростаючого обсягу даних.

Ключові слова: аналітичні процедури, фінансові коефіцієнти, аудит, безперервність діяльності, комп’ютерні технології, економіко-математичне моделювання.

Prylutskyi S.B. Analytical procedures in the audit and their practical application. Specialty 071 Accounting and taxation. Educational program "Accounting and taxation". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia 2024.

The work analyzes and summarizes the essence of analytical procedures in auditing, theoretical and methodical aspects, and their practical application when performing audit tasks. Analytical tables and an economic-mathematical model were developed for analysis, effective verification and to obtain objective information about the financial state of the enterprise. The combination of analytical procedures and computer technologies is shown and expanded, which opens new horizons for auditors and allows them to more effectively analyze and verify financial information in the context of an ever-increasing volume of data.

Keywords: analytical procedures, financial ratios, audit, business continuity, computer technologies, economic and mathematical modeling.

ЗМІСТ

ВСТУП……..……3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ ТА ОТРИМАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ……..7

1.1 Суть аналітичних процедур, їх класифікація…….7

1.2 Використання аналітичних процедур на різних стадіях аудиту……17

1.3 Методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур……..…….24

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ…….32

2.1 Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці основних засобів……32

2.2 Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці дебіторської заборгованості…….38

2.3 Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці запасів……..…..47

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ……..54

3.1 Удосконалення застосування аналітичних процедур при проведені аудиту……54

3.2 Удосконалення методики оцінки аудиторських доказів отриманих при проведені аналітичних процедур…….66

ВИСНОВКИ……..……..76

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..…….81

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови бізнес-середовища визначають високу потребу в ефективних та інноваційних методах проведення аудиторських перевірок. Тому застосування аналітичних процедур в аудиті з використанням комп'ютерних технологій стає надзвичайно актуальною в контексті сучасних викликів та можливостей.

У сучасному бізнес-світі, де обсяги даних та складність фінансових операцій стрімко зростають, використання аналітичних процедур в аудиті основних засобів, дебіторської заборгованості та запасів набуває ключового значення. Саме вони виступають ключовими компонентами фінансової звітності підприємства, визначаючи його майновий стан, виробничий потенціал та фінансові зобов'язання. Адже проаналізувавши активи, власний капітал та зобов’язання у звіті про фінансовий стан, саме основні засоби, дебіторська заборгованість та запаси становлять найбільший відсоток по відношенню до валюти балансу. Ці процедури дозволяють аудиторам ефективно виявляти аномалії, ризики та невідповідності стандартам у фінансовій звітності.

Використання комп'ютерних технологій у проведенні аналітичних процедур робить аудит більш точним та ефективним. Автоматизовані інструменти дозволяють аналізувати великі обсяги даних швидше та надійніше, зменшуючи ймовірність помилок та непродуктивних затрат часу.

Аудит основних засобів, дебіторської заборгованості та запасів зазвичай пов'язаний із значними обсягами інформації, і аналітичні процедури є ефективним засобом її обробки. Горизонтальний та вертикальний аналіз допомагає зрозуміти тенденції та зв'язки в фінансових показниках, а використання програмного забезпечення полегшує цей аналіз.

Враховуючи динаміку сучасного бізнесу, активне впровадження аналітичних процедур та комп'ютерних технологій у сферу аудиту є стратегічною необхідністю. Це не лише сприяє відповідності аудиторських практик вимогам сучасності, але й робить аудит більш адаптивним та конкурентоспроможним. У контексті постійного зростання обсягів даних та

розвитку технологій, тема даного дослідження стає ключовою для забезпечення якості та об'єктивності аудиторських перевірок.

Питанням використання аналітичних процедур в аудиті присвячені роботи зарубіжних та вітчизняних авторів: Бодюк В., Гнилицька Л., Гевлич Л.Л., Іонін Є.Є., Дорош Н., Винниченко Н., Рудницький В., Хірст Д. та інші. Поряд з цим недостатньо висвітлено питання уніфікації (типізації) аналітичного інструментарію особливо у сфері електронного інструментарію, що вкрай є актуальним в умовах використання диджитал-технологій в аудиті.

Об’єкт дослідження. Процес застосування аналітичних методів та інструментів у проведенні аудиторської перевірки фінансової інформації.

Предмет дослідження. Теоретичні та практичні питання ефективності використання аналітичних процедур у сучасній аудиторській практиці з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності суб'єкта аудиту.

Мета дослідження. Глибоке розуміння та оптимізація процесів використання аналітичних процедур у сучасній аудиторській практиці з метою покращення ефективності, об'єктивності та якості аудиторських перевірок.

Завдання. Завдання дослідження полягають в наступному:

1. Встановити сутність аналітичних процедур та їх класифікацію;
2. Дослідити використання аналітичних процедур на різних стадіях аудиту;
3. Розглянути методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур;
4. Дослідити застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці основних засобів;
5. Дослідити застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці дебіторської заборгованості;
6. Дослідити застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці запасів;
7. Запропонувати удосконалення застосування аналітичних процедур при проведені аудиту, а також формування аудиторських доказів на їх основі;

8. Встановити удосконалення методики оцінки аудиторських доказів отриманих при проведені аналітичних процедур.

Методи дослідження. Для написання даної роботи використовувалися методи: аналізу, синтезу, економіко-математичного моделювання, порівняльний метод, узагальнення, протиставлення, горизонтальний та вертикальний аналіз, фінансові коефіцієнти, формалізація та узагальнення.

Наукова новизна дослідження. Посилено аргументацію значущості фінансових ознаки як найважливіших в системі загрози припинення діяльності підприємства та відповідно його існування. Необхідність обов'язкового проведення вертикального аналізу власного капіталу при використанні коефіцієнтів фінансової незалежності.

Практичне значення отриманих результатів. В результаті дослідження застосування аналітичних процедур в аудиті пропонується наступне:

1. Посилення процесу перевірки нарахування амортизації основних засобів з детальним перерахунком по кожному об'єкту з одночасним аналізом строків корисного використання, балансової вартості та власне руху, списання і введення в експлуатацію використовуючи запропоновані в роботі аналітичні таблиці;

2. Акцентування особливої уваги на перевірці та аналізу продаж і собівартості, включаючи власне перевірку нижче ціни придбання із застосуванням аналітичних таблиць, які запропоновані у роботі;

3. Впровадження розробленої економіко-математичної моделі при застосуванні аналітичних процедур, яка базується на результатах трендового аналізу для швидкого прогнозування прибутку, що допоможе аналізувати загрози щодо припущення про безперервність діяльності.

Основні результати роботи впроваджено в практичну діяльність у аудиторській фірмі ТОВ «АФ «Надійність»

Апробація результатів.

1. Прилуцький С.Б., Іонін Є.Є Актуальні питання застосування аналітичних процедур в аудиті. Матеріали XXIII Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-

економічних систем в національній та глобальній економіці», ТОМ 2 м. Вінниця 2023, с. 97

2. Прилуцький С.Б., Іонін Є.Є. Використання аналітичних процедур для отримання аудиторських доказів. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «INTEGRATION OF EDUCATION, SCIENCE AND BUSINESS IN MODERN ENVIRONMENT: SUMMER DEBATES», м. Дніпро 2023, с. 412

3. Прилуцький С.Б., Іонін Є.Є. Комп'ютерні технології в аналітичних процедурах аудиту. Економічний аналіз. 2023. ТОМ 33. № 3. С. 318-326

4. Прилуцький С.Б., Іонін Є.Є. Застосування комп'ютерних технологій при проведені аналітичних процедур Матеріали XXIII Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених «Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання», м. Вінниця 2023.ТОМ 1, С.81-84

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ ТА ОТРИМАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ

1.1 Суть аналітичних процедур, їх класифікація

Аудит - це систематичний процес оцінки, перевірки та підтвердження фінансової інформації, що надається в організаційних звітах, з метою забезпечення її достовірності, точності та відповідності встановленим стандартам та правилам (рис. 1.1)

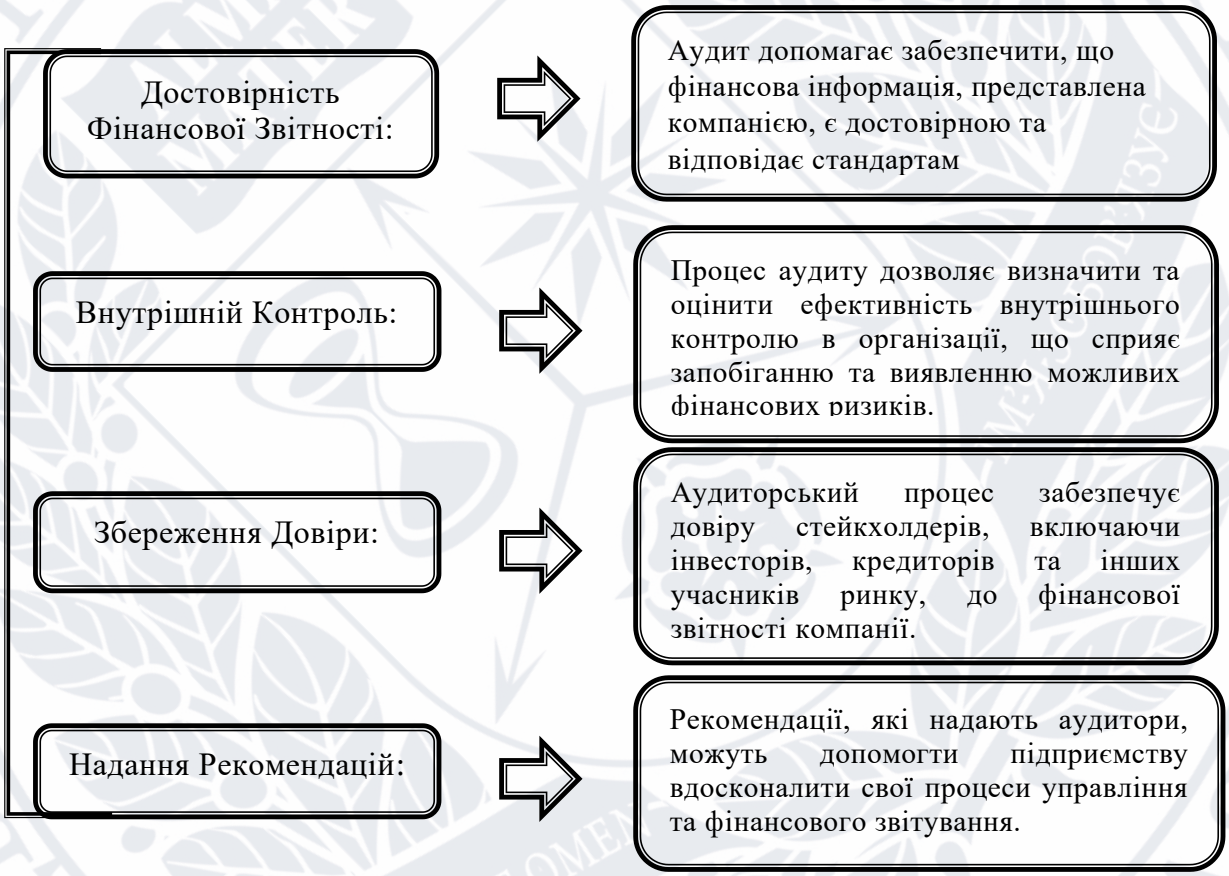

Рисунок 1.1 – Переваги проведення аудиту

Аудит є важливою складовою фінансового контролю та надійним інструментом для оцінки фінансової звітності організацій. У процесі аудиту використовуються різноманітні методи та процедури, серед яких особливе місце займають аналітичні процедури. Аналітичні процедури є потужним інструментом, який дозволяє аудиторам отримати об'єктивну інформацію про фінансову звітність підприємства та виявити можливі ризики та неправильності.

Аудиторські процедури представляють собою специфічну послідовність дій, які аудитор виконує для отримання необхідних доказів на певному етапі аудиту. Аналітичні процедури є одним з видів аудиторських операцій, що регулюються міжнародними та національними стандартами зовнішнього та внутрішнього аудиту. Згідно з Міжнародним стандартом аудиту (МСА) 520 "Аналітичні процедури", ці операції передбачають аналіз основних (параметральних) абсолютних та відносних показників і порівнянь, а також подальше дослідження відхилень та зав’язків, які суперечать іншій інформації щодо певного суб'єкта або мають відхилення від очікуваних значень.

У сучасних умовах розвитку аудиту необхідно використовувати комплексний підхід до процесу аудиту, розглядаючи його як систему взаємопов'язаних елементів, таких як етапи аудиту, напрями робіт та процедури аудиту. При цьому аналітичні процедури є початковим етапом дослідження. Аудитор не повинен вважати, що діяльність суб'єкта аудиту та її показники не можуть зазнавати суттєвих змін, але всі такі зміни мають мати логічні й достатні пояснення. Важливо визначити, що є причиною відхилень: раціональні економічні процеси чи помилки та ускладнення в обліковому процесі.

Застосування аналітичних процедур в аудиті спрямоване на виявлення областей потенційного ризику, які вимагають підвищеної ваги з боку аудитора. Відповідно до МСА, аналітичні процедури включають оцінку фінансової звітності та іншої інформації, які аудитор розробляє, враховуючи ймовірні взаємозв'язки між фінансовими та нефінансовими даними.

Проте, важливо підкреслити, що аналітичне оцінювання під час аудиту не повинно розглядатись як формальна процедура, яка збільшує значимість та масштаби роботи. Навпаки, саме аналітичні дослідження економічних відносин, включаючи контрольні, відрізняють аудит від простої ревізії або контролю.

Тому аналітичні процедури в аудиті є важливим інструментом, що допомагає аудитору отримати докази та оцінити ризики, відхилення та зв'язки в фінансовій звітності та іншій інформації. Вони допомагають ідентифікувати області потенційного ризику, що вимагають особливої уваги під час аудиторських робіт.

Вони базуються на аналізі фінансових даних та статистичних залежностей для отримання об'єктивної та достовірної інформації. А також відіграють важливу роль в різних сферах, включаючи бізнес, наукові дослідження та управління. Вони є інструментом для систематичного аналізу даних з метою отримання інформації та висновків, які сприяють прийняттю обґрунтованих рішень. Аналітичні процедури можуть використовувати різні методи та техніки для обробки та інтерпретації даних.

Суть аналітичних процедур полягає в порівнянні фінансових показників, зв'язку між ними та інших факторів, що впливають на фінансову звітність підприємства. Вони можуть бути застосовані на різних етапах аудиту, включаючи планування, виконання та завершення аудиторських процедур.

Тому можна зробити висновок, що аналітичні процедури в аудиті - це методи, які використовуються аудиторами для оцінки різних аспектів фінансової звітності підприємства. Вони базуються на аналізі фінансових даних та статистичних залежностей з метою отримання об'єктивних та достовірних висновків про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Аналітичні процедури виконують кілька важливих функцій в аудиті:

- Виявлення аномалій та неправильностей: Аналітичні процедури допомагають виявити незвичайні тенденції, аномальні значення чи інші неправильності у фінансовій звітності. Вони дозволяють аудиторам виявити потенційні ризики
- Підтвердження достовірності: Аналітичні процедури дозволяють перевірити достовірність фінансових звітів шляхом порівняння показників з попередніми періодами, іншими компаніями або певними стандартами. Це допомагає аудиторам підтвердити правильність та консистентність фінансової звітності.
- Виявлення потенційних проблем: Аналітичні процедури допомагають виявити потенційні проблеми або незгоди, які можуть вказувати на неправильне управління, фінансові ризики або махінації. Вони допомагають аудиторам зрозуміти особливості діяльності підприємства та виявити потенційні загрози.

- Підвищення якості аудиту: Аналітичні процедури дозволяють аудиторам отримати додаткову інформацію та підтвердження, що допомагають зробити обґрунтовані висновки. Вони сприяють підвищенню якості аудиту та впевненості в його результаті.

Аналітичні процедури можуть бути класифіковані за кількома критеріями (рис 1.2):

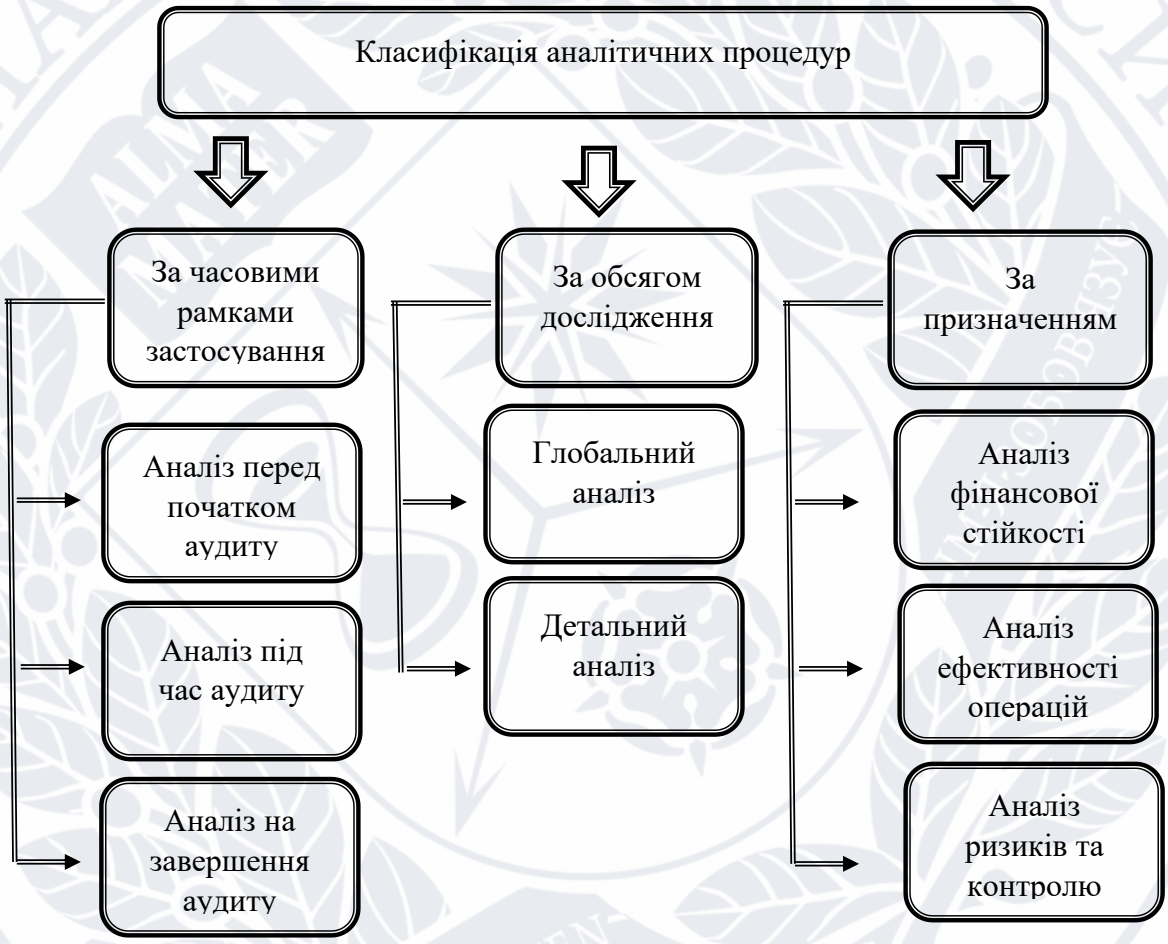

Рисунок 1.2 – Класифікація аналітичних процедур

1. За часовими рамками застосування:

- Аналіз перед початком аудиту: Виконується до початку аудиту для отримання загального розуміння фінансової звітності підприємства та ідентифікації потенційних ризиків.

- Аналіз під час аудиту: Виконується під час проведення аудиторських процедур для перевірки фінансової звітності та виявлення неправильностей або аномалій.
- Аналіз на завершення аудиту: Виконується перед завершенням аудиту для остаточної оцінки фінансової звітності та підготовки аудиторського висновку.

2. За обсягом дослідження:

- Глобальний аналіз: Охоплює широкий спектр фінансових показників та аспектів діяльності підприємства. Включає аналіз фінансової звітності, фінансового стану, результатів операцій, грошових потоків та інших ключових аспектів.
- Детальний аналіз: Сконцентрований на конкретних областях або аспектах фінансової звітності. Наприклад, аналіз може бути спрямований на оцінку ризиків, пов'язаних зі змінами в обсязі продажів, вартості запасів, надходженнях та витратах, фінансовому управлінні та контролі, а також на аналіз ключових показників ефективності.

3. За призначенням:

- Аналіз фінансової стійкості: Спрямований на оцінку фінансової стійкості підприємства. Включає оцінку ліквідності, платоспроможності, фінансової незалежності та інших показників, що відображають фінансову стійкість підприємства.
- Аналіз ефективності операцій: Спрямований на оцінку ефективності операцій підприємства. Включає оцінку продуктивності, використання ресурсів, витрат та прибутковості. Допомагає з'ясувати, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для досягнення мети.
- Аналіз ризиків та контролю: Спрямований на ідентифікацію та оцінку фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства, а також на оцінку ефективності системи внутрішнього контролю. Допомагає визначити можливі ризики, виявити слабкі місця та запропонувати рекомендації щодо поліпшення контрольних процедур.

Аналітичні процедури в аудиті допомагають аудиторам отримати об'єктивну інформацію та зробити обґрунтовані висновки щодо достовірності фінансової звітності підприємства. Вони використовуються для перевірки зв'язку між різними фінансовими показниками, виявлення неправильностей або аномалій, а також для порівняння фактичних результатів з попередніми періодами або з планованими показниками.

Аналітичні процедури можуть включати:

- Вертикальний аналіз: Цей вид аналізу використовується для порівняння фінансових показників у межах одного періоду. Аудитори аналізують співвідношення між різними рядками фінансових звітів, такими як активи до пасивів, доходи до витрат та інші. Це допомагає виявити зміни та тенденції у фінансовій звітності та виявити можливі неправильності.
- Горизонтальний аналіз: Цей вид аналізу використовується для порівняння фінансових показників одного періоду з іншим для виявлення змін та тенденцій. Він дозволяє аудиторам оцінити зміни в розмірах та співвідношеннях фінансових показників та виявити відхилення, які можуть бути зв'язані з потенційними проблемами або незвичайними подіями.
- Аналіз співвідношень: Цей вид аналізу включає порівняння відносних показників, таких як показники рентабельності, ліквідності, фінансової стабільності та ефективності з показниками аналогічних підприємств у галузі або зі стандартами галузі. Це дозволяє аудиторам зрозуміти, як підприємство працює порівняно з конкурентами та чи відповідає його фінансова звітність встановленим нормам та стандартам.
- Регресійний аналіз: Цей вид аналізу використовується для виявлення зв'язків та залежностей між фінансовими показниками та іншими факторами, які можуть впливати на фінансову звітність підприємства. Аудитори можуть застосовувати регресійну модель для прогнозування майбутніх результатів на основі попередніх даних та встановлення потенційних ризиків.
- Виключні відхилення: Цей вид аналізу використовується для виявлення незвичайних або виключних відхилень у фінансовій звітності. Аудитори шукають непояснені або незвичайні коливання в фінансових

показниках, що можуть свідчити про потенційні фінансові проблеми або неправильності.

- Трендовий аналіз: Цей вид аналізу використовується для виявлення та аналізу тенденцій в фінансових показниках протягом певного періоду. Аудитори аналізують зміни та шаблони, що виникають у фінансових звітах, для оцінки стійкості та розвитку підприємства. Це допомагає виявити можливі ризики та прогнозувати майбутні тенденції.

Що ж стосується рівнів проведення то можна зазначити, що вони визначаються на основі оцінки ризиків та комплексності аудиту. Вони можуть бути наступними:

- Високий рівень: При високому рівні проведення аналітичних процедур використовуються широкий спектр методів та технік аналізу. Це включає детальні порівняння, моделювання, статистичний аналіз
- Середній рівень: При середньому рівні проведення аналітичних процедур використовуються менш складні методи та техніки аналізу. Аудитори зосереджуються на основних фінансових показниках та ключових ризиках. Використання аналітичних процедур на середньому рівні допомагає виявити потенційні невідповідності та ризики, але може бути менш детальним порівняно з високим рівнем.
- Низький рівень: При низькому рівні проведення аналітичних процедур використовуються базові методи та техніки аналізу. Аудитори можуть обмежитись загальними порівняннями та перевіркою оголошень у фінансовій звітності. Використання аналітичних процедур на низькому рівні може бути корисним для підтвердження загальної правильності фінансової звітності, але не забезпечує глибокого аналізу та виявлення деталей та відхилень.

Визначення рівнів проведення аналітичних процедур залежить від ризиків, пов'язаних з конкретним підприємством, розміру та складності його операцій, а також вимог аудиторських стандартів. Аудитори повинні здійснювати оцінку ризику, аналізувати фактори, що впливають на достовірність фінансової звітності та вибирати відповідні рівні проведення аналітичних процедур для забезпечення ефективного та надійного аудиту.

Аналітичні процедури в аудиті допомагають аудиторам отримати додаткові підтвердження стосовно достовірності фінансової звітності підприємства, виявити потенційні ризики та неправильності та забезпечити обґрунтовані висновки та рекомендації. Ці процедури є важливою складовою частиною аудиторського процесу та допомагають забезпечити високу якість та надійність аудиторського звіту.

Роль аналітичних процедур полягає у наступному (рис 1.3):

Рисунок 1.3 – Роль аналітичних процедур

- Оцінка ризиків: Аналітичні процедури допомагають аудиторам визначити потенційні ризики, пов'язані з фінансовою звітністю підприємства. Вони дозволяють аудиторам проаналізувати зміни та тенденції в фінансових показниках, виявити незвичайність та відхилення від очікуваного. Це допомагає аудиторам сконцентрувати свою увагу на областях з високим ризиком та здійснити більш детальний аналіз.
- Підтвердження достовірності: Аналітичні процедури використовуються для підтвердження достовірності фінансової звітності. Вони

дозволяють аудиторам порівняти фактичні фінансові показники з попередніми періодами, з планованими показниками або з аналогічними підприємствами. Це допомагає виявити неправильності, неочікувані зміни та інші невідповідності.

- Виявлення потенційних проблем: Аналітичні процедури дозволяють виявити потенційні проблеми або незвичайність у фінансовій звітності підприємства.
- Підтримка аудиторського висновку: Аналітичні процедури є важливим елементом для формулювання аудиторського висновку. Вони надають аудиторам додаткові докази та підтвердження, які використовуються для підтвердження відповідності фінансової звітності вимогам аудиторських стандартів та нормативних актів. Аналітичний аудит допомагає аудиторам узагальнити результати своїх аналізів і висунути обґрунтовані висновки щодо достовірності та об'єктивності фінансової звітності.
- Виявлення нових можливостей та покращень: Аналітичні процедури можуть допомогти виявити нові можливості та покращення у фінансовому управлінні підприємства. Аналіз фінансових показників та трендів може розкрити області, де підприємство може покращити свою ефективність, зменшити витрати або збільшити доходи. Аудитори можуть запропонувати рекомендації та поради на основі своїх аналітичних висновків, які допоможуть підприємству досягти кращих результатів.
- Забезпечення внутрішнього контролю: Аналітичні процедури в аудиті можуть служити засобом перевірки ефективності системи внутрішнього контролю підприємства. Вони допомагають виявити можливі слабкі місця, помилки та вразливості в системі контролю та розкривають можливість вжиття заходів для їх виправлення та покращення.
- Виявлення фінансових маніпуляцій та шахрайства: Аналітичні процедури можуть допомогти виявити потенційні випадки фінансових маніпуляцій або шахрайства в фінансовій звітності підприємства. Шляхом порівняння та аналізу фінансових показників, аудитори можуть виявити незвичайні або неявні зв'язки, надмірні витрати, неправильні бухгалтерські записи та інші ознаки можливих фінансових маніпуляцій. Це допомагає

забезпечити прозорість та відповідність фінансової звітності стандартам та правилам.

- Підвищення довіри стейкхолдерів: Аналітичні процедури в аудиті використовуються для підтвердження достовірності фінансової звітності та забезпечення надійності інформації, що надається стейкхолдерам підприємства. Це допомагає підвищити довіру стейкхолдерів до фінансової звітності та сприяє підтримці стабільних відносин з інвесторами, банками, партнерами та іншими зацікавленими сторонами.

Вони мають важливе значення для забезпечення якості та достовірності фінансової звітності підприємства та допомагають отримати додаткові підтвердження, порівняти дані з різних джерел, виявити аномалії та потенційні проблеми. Аналітичний аудит сприяє зрозумінню фінансового стану підприємства, його ефективності та ризикам, з якими воно зіштовхується.

Необхідно врахувати, що вибір та застосування аналітичних процедур в аудиті повинні бути обґрунтованими та заснованими на відповідних методологічних підходах. Аудитор повинен мати достатні знання про підприємство та його галузь, а також розуміти основні фактори, що впливають на фінансові показники.

Крім того, аудитор повинен мати належне розуміння функціонування системи внутрішнього контролю підприємства, що дозволяє правильно визначити та оцінити ризики. Аналітичні процедури в аудиті слід проводити з урахуванням обсягу використовуваних даних, доступності інформації та складності аналізу. Аудитори повинні мати належну експертизу у використанні аналітичних інструментів та методів, а також у здійсненні оцінки результатів аналізу.

Застосування аналітичних процедур в аудиті дозволяє аудиторам здійснити оцінку ризиків, ідентифікувати потенційні неправильності та забезпечити достовірність фінансової звітності. Вони допомагають виявити зміни та тенденції, порівняти фактичні результати з попередніми періодами або з планованими показниками, а також здійснити порівняння з аналогічними підприємствами або зі стандартами галузі.

Важливо зазначити, що аналітичні процедури повинні бути підтверджені об'єктивними даними та джерелами інформації. Аудитор повинен мати достатню глибину розуміння фінансових показників та їх впливу на фінансову звітність. Крім того, аудитор повинен мати належну обізнаність з техніками та методами аналітичного аудиту для ефективного використання цих процедур у своїй роботі.

1.2 Використання аналітичних процедур на різних стадіях аудиту

Використання аналітичних процедур на різних стадіях аудиту є важливою складовою для забезпечення якісного та ефективного аудиторського процесу. Аналітичні процедури можуть бути застосовані на кожному етапі аудиту, починаючи з планування і закінчуючи остаточними аналізами.

Потрібно мати на увазі, що використання аналітичних процедур у аудиті різниться на різних етапах. Наприклад, на етапі планування аудиту найпоширенішим методом є порівняльний аналіз, який дозволяє визначити характер, масштаби та терміни проведення аудиту. На етапі підтвердження інформації щодо звітів та перспективних проектів головною метою аналітичних процедур є отримання аудиторських доказів. Тому на цьому етапі частіше використовуються методи факторного економічного аналізу та предикативного моделювання. Під час завершальної стадії аудиту зазвичай оцінюють отримані докази для надання впевненості у досягненні мети менеджменту. На цьому етапі пріоритетними є процедури порівняльного аналізу, рейтингових оцінок та інших схожих методів.

Розуміючи, що перелік інформаційних ресурсів, використовуваних у аналітичних процедурах, є різним на кожному етапі аудиту, ми можемо отримати аудиторські докази різного ступеня достовірності. Проте важливо, щоб аналітичні процедури були доцільними тільки у випадку, коли достовірність необхідної та достатньої інформації підтверджена. Тому в аудиті найчастіше використовуються аналітичні процедури, які гарантують надійність інформаційної бази (незалежність джерел формування інформації), її порівняльність для побудови прогнозів та економічну доцільність обробки

даних. Такі аналітичні процедури забезпечують надійність та об'єктивність інформаційної бази, оскільки враховують незалежність джерел, з яких отримана інформація, а також її порівняльність і можливість побудови прогнозів.

Враховуючи це, в аудиті слід уважно підібрати та застосувати аналітичні процедури залежно від етапу проведення. На етапі планування акцент ставиться на порівняльний аналіз, який дозволяє з'ясувати характер, масштаби та строк аудиту. На етапі підтвердження інформації акцент зміщується на отримання аудиторських доказів, використовуючи методи факторного економічного аналізу та економічної кібернетики. На завершальній стадії аудиту, важливим є оцінка отриманих доказів для надання впевненості в реалізації очікуваних цілей, застосовуючи процедури порівняльного аналізу, рейтингових оцінок та інші (рис. 1.4).

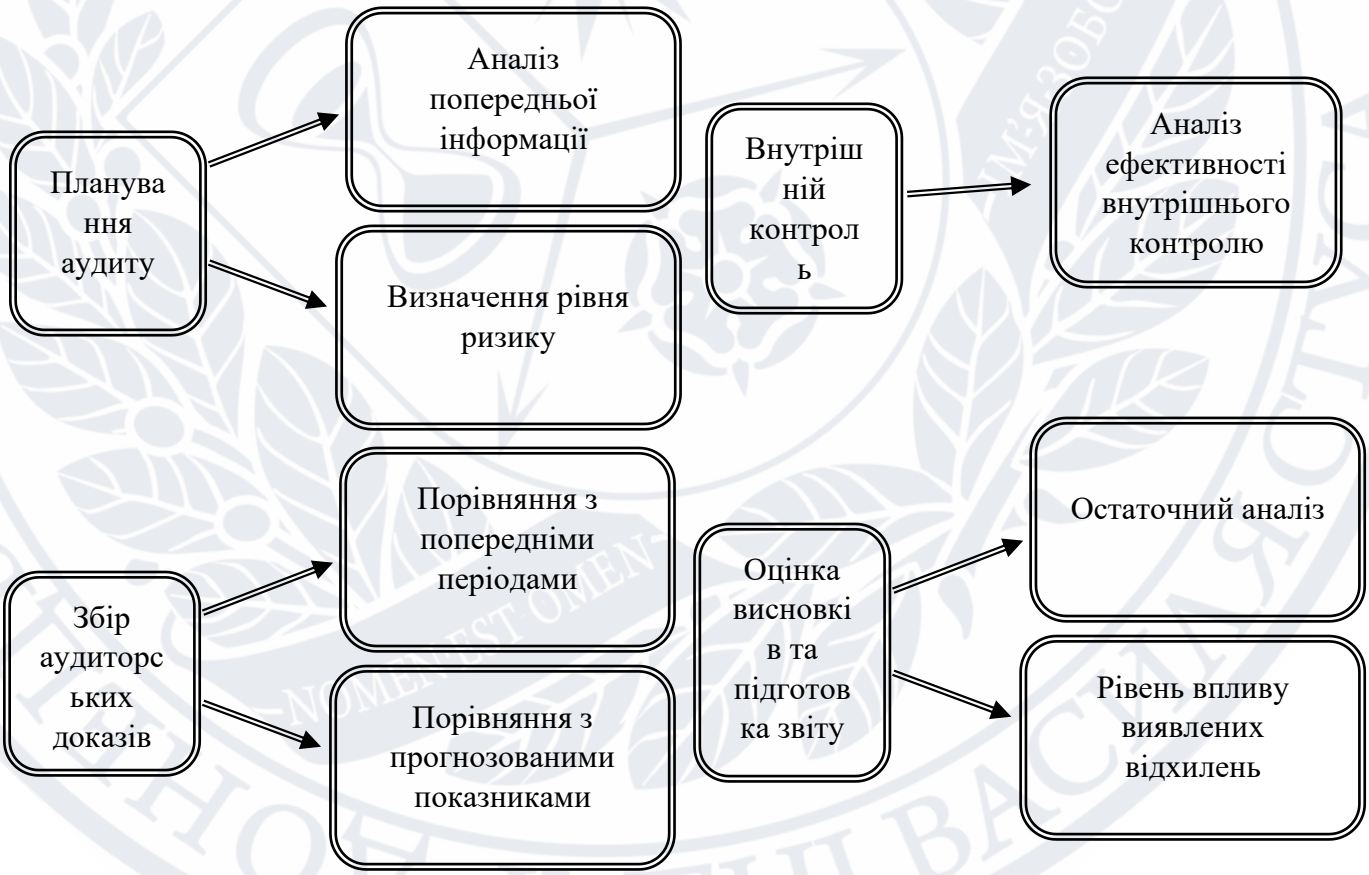

Рисунок 1.4 – Аналітичні процедури на різних стадіях аудиту

1. Планування аудиту:

- Аналіз попередньої фінансової інформації: Аналітичні процедури можуть бути використані для оцінки та аналізу фінансової інформації з попередніх періодів, що допомагає аудиторам зрозуміти ключові тенденції та ризики, що впливають на організацію.
- Визначення рівня ризику: Аналітичні процедури можуть бути використані для оцінки ризиків, пов'язаних з фінансовою звітністю. Шляхом порівняння актуальних фінансових показників зі стандартами, галузевими нормами або попередніми роками, аудитори можуть ідентифікувати області, що потребують особливої уваги.

На етапі планування аналітичних процедур проводиться оцінка річної фінансової звітності попередніх періодів, прогнозної звітності, управлінської звітності, інформації про зовнішні і внутрішні чинники, галузевих статистичних даних і не фінансової інформації. Основною метою використання аналітичних процедур на цьому етапі є акцентування уваги аудиторів на тих показниках, де спостерігаються суттєві відхилення від базових значень. У процесі планування аудиту досягається розв'язання таких завдань:

- Оцінка змін, що відбулися в показниках за звітний період: якщо аудит проводиться не вперше, то порівнюються облікові та звітні дані поточного року з перевіреною інформацією минулих років.
- Визначення зон потенційного ризику у фінансовій звітності: якщо сума незвичайних коливань є значною, то аудитор повинен встановити, чи є це наслідком впливу нормальних економічних явищ або спотворенням.
- Зменшення деталізованого тестування: якщо використання аналітичних процедур на етапі планування не виявляє незвичайних коливань, то можливість суттєвих помилок в обліку можна вважати мінімальною, тому аудитори можуть скоротити подальше детальне тестування за рахунками для проаналізованого сегменту.

На основі визначень, встановлених нормативними документами, внутрішньофірмовими стандартами та професійним судженням аудиторів, для

аналізу показників фінансової звітності рекомендується використовувати такі процедури:

- Обчислення відносних показників поточного періоду.
- Зіставлення та аналіз зміни відносних показників, розрахованих у різні періоди.
- Зіставлення змін кількох видів відносних показників.

Такі процедури дозволяють аудиторам оцінити та проаналізувати фінансові показники з використанням відносних значень, порівняти їх зі змінами в різні періоди та зіставити зміни між різними видами відносних показників.

Планування аудиту, яке включає застосування аналітичних процедур, включає наступні етапи: експертизу бізнесу, визначення критеріїв суттєвості, оцінку ризиків та проектування обсягу сукупності, що перевіряється, а також складання програми аудиторських процедур з урахуванням сутності.

Під час експертизи бізнесу аудитори приділяють увагу зовнішнім факторам, які можуть впливати на майбутню діяльність економічного суб'єкта, а також внутрішнім факторам, що безпосередньо впливають на саму діяльність. Для належного розуміння діяльності економічного суб'єкта застосовуються такі процедури, як опитування компетентних працівників економічного суб'єкта та третіх осіб, а також аналітичне читання фінансової звітності.

Аналітичне читання фінансової звітності надає можливість оцінити масштаби діяльності, виявити незвичайні коливання, які можуть бути спричинені економічними обставинами або недоліками в обліковому процесі. На нашу думку, віднесення цієї процедури до аналітичних процедур є доцільним. Однак, спосіб опитування працівників економічного суб'єкта та третіх осіб не відповідає вимогам, зазначеним у МСА 520 "Аналітичні процедури".

Під час застосування аналітичних процедур на етапі перевірки, результати їх використання можуть вказувати на додаткову потребу у зборі додаткової інформації. На цьому етапі аналітичні процедури використовуються для отримання аудиторських доказів щодо різних елементів фінансової звітності, таких як активи, зобов'язання, капітал, доходи та видатки. При цьому важливо детально перевірити всі суттєві відхилення.

2. Внутрішній контроль:

- Аналіз ефективності внутрішнього контролю: Аналітичні процедури можуть бути використані для оцінки ефективності внутрішнього контролю. Шляхом порівняння фактичних результатів з очікуваними показниками, аудитори можуть виявити можливі проблеми у внутрішньому контролі та запропонувати відповідні рекомендації.

3. Збір аудиторських доказів:

- Порівняння з попередніми періодами: Аналітичні процедури можуть бути використані для порівняння фінансових показників поточного періоду з попередніми періодами. Це дозволяє виявити значні зміни або відхилення в фінансовій звітності та спрямувати увагу на області, які потребують додаткового дослідження.

- Порівняння з аналогічними компаніями: Аналітичні процедури можуть включати порівняння фінансових показників аудитованої компанії з аналогічними компаніями у тій же галузі. Це допомагає встановити норми та тренди для певних показників та виявити відхилення, які можуть свідчити про потенційні ризики або проблеми.

- Порівняння з прогнозними показниками: Аналітичні процедури можуть використовуватись для порівняння фактичних фінансових показників з прогнозними. Це дозволяє оцінити, наскільки точними були прогнози та чи відповідають фактичні результати очікуванням.

4. Оцінка висновків та підготовка звіту:

- Остаточний аналіз: На цій стадії аудиту аналітичні процедури використовуються для підтвердження достовірності фінансових показників та оцінки ризиків. Аудитори здійснюють фінальний аналіз фінансових звітів, щоб переконатися в їх правильності та відповідності вимогам аудиторських стандартів.

- Виявлення потенційних невідповідностей: Аналітичні процедури можуть допомогти виявити незвичайні зміни або відхилення у фінансовій звітності, що можуть свідчити про можливі фінансові невідповідності або шахрайство. Порівняння фактичних показників з очікуваними, аналіз трендів та

порівняння з аналогічними компаніями можуть допомогти аудиторам виявити такі ситуації.

- Підтвердження адекватності та правильності фінансової звітності: Аналітичні процедури можуть бути використані для підтвердження адекватності та правильності фінансової звітності. Шляхом порівняння фінансових показників зі стандартами, галузевими нормами або очікуваними значеннями, аудитори можуть оцінити, наскільки достовірні та точні фінансові звіти компанії. Формування аудиторського висновку: Аналітичні процедури допомагають аудиторам зібрати достатні докази для формування аудиторського висновку. Шляхом аналізу фінансової звітності, виявлення тенденцій та оцінки ризиків, аудитори можуть зробити висновок щодо достовірності та правильності фінансової звітності компанії.

На заключному етапі аудиту цілеспрямовано аналізується порядок проведення аналітичної перевірки з метою оцінки його повноти. Конкретно, даються відповіді на наступні запитання:

- Чи охоплені всі складові фінансової звітності аналітичною перевіркою;
- Чи були використані всі доступні джерела інформації для аналізу показників ще на етапі планування аудиту;
- Чи були виявлені значущі відхилення під час деталізованої перевірки, які вимагають застосування додаткових процедур тестування;
- Який вплив мають виявлені значущі відхилення на достовірність показників фінансової звітності в цілому.

Дії аудитора у випадку, коли спостерігається відхилення від очікуваних закономірностей під час узагальнення результатів аналітичних процедур узагальнено на рисунку 1.5.

Крім того, можна виділити особливості економічного аналізу, які відрізняються від аналітичних процедур, що застосовуються при виконанні завдань з надання впевненості.

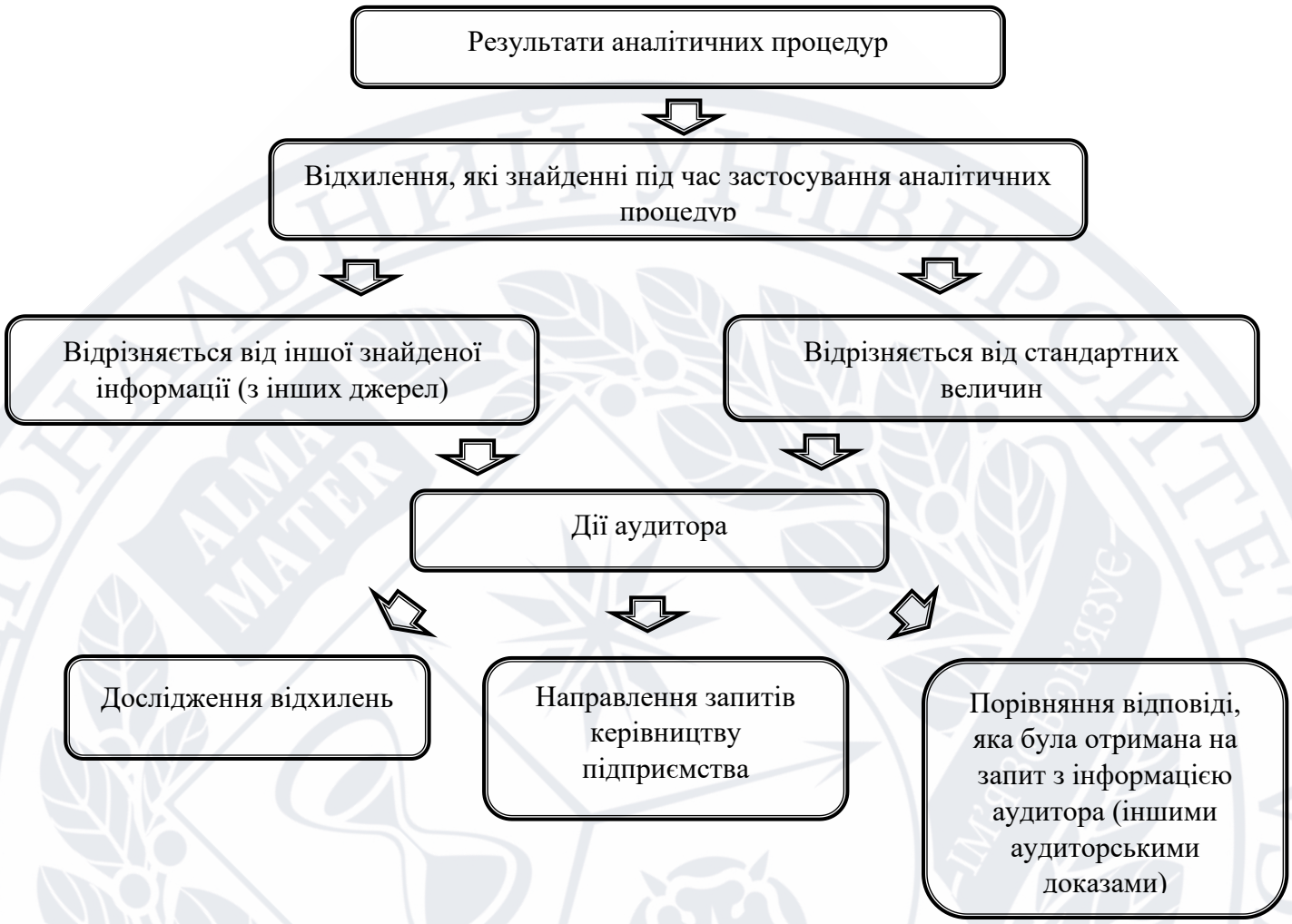

Рисунок 1.5 – Дії аудитора при встановленні відхилень, виявлених в ході застосування аналітичних процедур

Зокрема, ці особливості включають:

- Тісний зв'язок з бухгалтерським обліком та використання даних обліку для оцінки господарських операцій.
- Тісний зв'язок з оподатковуванням і дослідження економічного суб'єкта, спрямовані на оптимізацію оподатковування.
- Спрямованість на виявлення реальних економічних інтересів в діяльності економічного суб'єкта та дослідження економічних стимулів, які визначають його функціонування.
- Більше використання інформації з зовнішніх джерел як для оцінки достовірності фінансової звітності, так і для оцінки ефективності управлінського персоналу економічного суб'єкта.

- Чітка спрямованість аналізу на задоволення інтересів конкретних користувачів, таких як аудитори, що підтверджують достовірність фінансової звітності, а також визначають можливість продовження діяльності та її ефективність.
- Застосування специфічних методів, таких як інтуїтивні методи діагностики, експертні методи аналізу, використання непрямих ознак для формування висновків.

1.3 Методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур

Методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур в аудиті відіграють важливу роль у забезпеченні якості та достовірності аудиторських висновків. Виявлення помилок допомагає ідентифікувати неточності, недоліки або невідповідності в роботі з аналітичними процедурами, що можуть підірвати надійність аудиту та негативно вплинути на результати.

Один з методів виявлення помилок - це порівняння фактичних результатів аналітичних процедур з попередніми прогнозами, оцінками або стандартами. Якщо спостерігається суттєва відхилення між очікуваними та фактичними значеннями, це може свідчити про наявність помилок або неточностей. Наприклад, якщо аналітична процедура передбачає зростання обсягів продажів на 10%, а фактичні дані показують зниження на 5%, це може вказувати на помилки в обліку або недостовірність інформації.

Ще одним методом є аналіз відхилень від нормативних показників або попередніх років. Порівнюючи фактичні дані з попередніми показниками або стандартами, можна виявити незвичайні або незрозумілі відхилення. Наприклад, якщо вартість сировини у поточному році раптово зростає вдвічі порівняно з попереднім роком, це може вказувати на помилку в ціновій політиці або неправильний розрахунок вартості.

Також використовуються методи перевірки внутрішньої послідовності та зв'язності даних. Це означає перевірку логічності та зв'язку між даними, які використовуються в аналітичних процедурах. Цей метод виявлення помилок допомагає виявити суперечності або незбіжності між різними джерелами

інформації або в межах одного джерела. Наприклад, якщо звіт про фінансовий стан компанії показує значний приріст доходів, але звіт про продажі не відображає таке зростання, це може свідчити про помилки у зборі або обробці даних.

Ще одним методом є аналіз відхилень від очікуваних тенденцій або статистичних моделей. Використовуючи історичні дані та математичні моделі, можна прогнозувати очікувані значення для певних показників. Порівнюючи ці прогнози з фактичними даними, можна виявити аномалії або незвичайні зміни, які можуть бути наслідком помилок або некоректного застосування аналітичних процедур.

Додатковим методом є перевірка зовнішніх джерел інформації. Це означає перевірку фактів або даних з незалежних джерел, які можуть підтвердити або спростувати отримані результати від аналітичних процедур. Наприклад, аудитор може перевірити фінансову звітність компанії, порівняти її з зовнішніми джерелами фінансової інформації або звернутися до експертів з питань, що стосуються конкретного сектору або галузі.

Усі ці методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур в аудиті допомагають аудиторам ідентифікувати можливі неточності, недоліки або невідповідності у роботі з аналітичними процедурами. Їх основна мета полягає у виявленні потенційних ризиків, помилок або недостовірності фінансової звітності. Застосування цих методів дозволяє забезпечити високу якість і надійність аудиторських висновків.

В додаток до вищезазначених методів, аудитори можуть використовувати інші підходи для виявлення помилок під час застосування аналітичних процедур в аудиті. Ось деякі додаткові методи (рис 1.5):

- Розкриття надмірних або незвичайних змін: Аудитори можуть шукати надмірні або незвичайні зміни в фінансових показниках, які можуть бути ознаками потенційних помилок або недоліків. Наприклад, раптове зростання витрат або велике зменшення обсягів продажу можуть свідчити про можливі проблеми, які потребують додаткового обстеження.

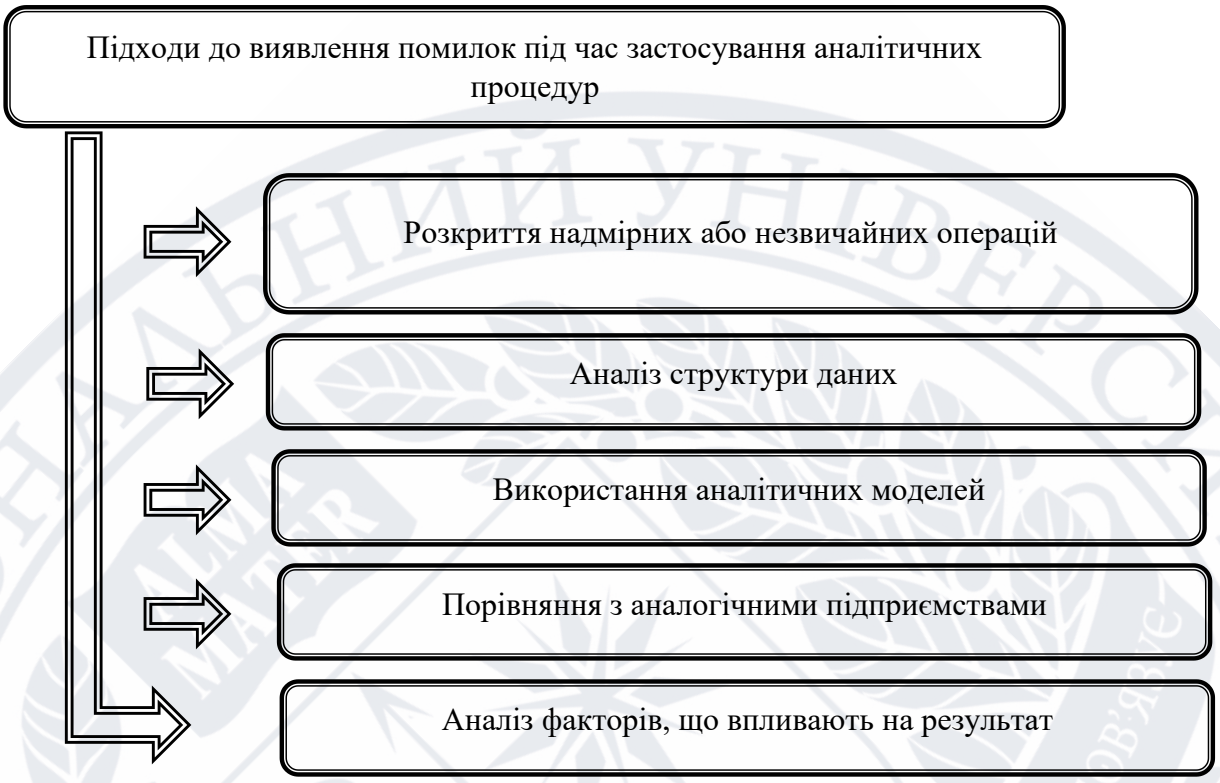

Рисунок 1.5 – Підходи до виявлення помилок під час застосування аналітичних процедур

- Аналіз структури даних: Цей метод включає дослідження структури даних в фінансовій звітності для виявлення помилок або аномалій. Аудитори можуть використовувати комп'ютерні програми для аналізу великого обсягу даних та виявлення незвичайних залежностей або відхилень.
- Використання аналітичних моделей: Аудитори можуть створювати аналітичні моделі, які базуються на попередніх даних або статистичних методах, для прогнозування або оцінки очікуваних результатів. Порівнюючи фактичні дані з прогнозованими значеннями, аудитори можуть виявити потенційні відхилення або помилки.
- Порівняння з аналогічними підприємствами: Аудитори можуть порівнювати фінансові показники організації з показниками подібних підприємств у тій же галузі або ринку. Це допомагає виявити потенційні невідповідності або незвичайні зміни, які потребують подальшого обстеження

- Використання аналітичних програм: Аудитори можуть використовувати спеціалізовані аналітичні програми або інструменти для автоматизації аналізу фінансових даних. Ці програми дозволяють швидше та ефективніше виявляти відхилення та невідповідності, порівнюючи великі обсяги даних та застосовуючи різні аналітичні методи.
- Виявлення аномалій у транзакціях: Аудитори можуть зосередитися на аналізі окремих транзакцій або груп транзакцій для виявлення незвичайних або підозрілих контрагентів. Це може включати перевірку високоризикових транзакцій, перевірку наявності відхилень від нормальних практик або ідентифікацію нестач або недостовірних операцій.
- Використання експертів: Аудитори можуть звертатися до зовнішніх експертів, які мають спеціалізовані знання або досвід у конкретних галузях або областях діяльності. Експерти можуть допомогти ідентифікувати потенційні помилки або незвичайні зміни, а також надати консультації щодо аналітичних процедур та їх використання в аудиті.
- Перевірка джерел інформації: Аудитори можуть досліджувати джерела інформації, що використовуються для підготовки фінансової звітності, наприклад, перевіряти достовірність фінансових документів, контрактів, договорів тощо. Це дозволяє підтвердити правильність та точність фінансових даних та виявити можливі випадки фальсифікації
- Аналіз факторів, що впливають на результати: Аудитори можуть вивчати фактори, що мають вплив на фінансові результати організації, такі як зміни в економічному середовищі, законодавстві або конкурентному ринку. Вони аналізують, які зміни в цих факторах можуть вплинути на фінансові показники і виявляють потенційні ризики або помилки, пов'язані з такими змінами.
- Виявлення фінансових злочинів: Аудитори також можуть використовувати аналітичні процедури для виявлення ознак фінансових злочинів, включаючи фальсифікацію фінансової звітності, розкрадання активів або незаконні фінансові операції. Вони можуть шукати непояснені відхилення

або незвичайні транзакції, які можуть вказувати на можливі фінансові недоречності.

- Аналіз ризиків: Аудитори проводять аналіз ризиків, що пов'язані з фінансовою звітністю організації. Вони визначають потенційні ризики, які можуть призвести до помилок або недоліків у фінансовій звітності, та використовують аналітичні методи для оцінки ймовірності та можливих наслідків цих ризиків.
- Аналіз керованості організації: Аудитори вивчають ефективність та керованість організації шляхом аналізу різних аспектів управління, таких як внутрішній контроль, політики та процедури, розподіл повноважень і відповідальності. Вони виявляють можливі
- Використання технологій аналітики даних: Завдяки прогресу в області аналітики даних, аудитори можуть використовувати розширені технології, такі як машинне навчання та штучний інтелект, для аналізу великих обсягів даних і виявлення аномалій. Це дозволяє більш точно та ефективно виявляти потенційні помилки чи недоліки у фінансовій звітності.
- Перевірка дотримання внутрішніх та зовнішніх правил: Аудитори аналізують, чи дотримується організація встановлених внутрішніх політик та процедур, а також зовнішніх правил і нормативів. Вони перевіряють, чи існують системи контролю, які гарантують виконання цих правил, та виявляють потенційні порушення або невідповідності.
- Застосування статистичних методів: Аудитори можуть використовувати статистичні методи для оцінки ризиків та визначення достовірності фінансових показників. Вони можуть проводити вибіркові вибірки або застосовувати різні статистичні моделі для оцінки точності і надійності фінансової звітності.
- Аналіз інформаційної безпеки: Аудитори оцінюють системи інформаційної безпеки організації, включаючи заходи з захисту даних та конфіденційності. Вони перевіряють, чи належним чином захищені фінансові дані, чи використовуються надійні методи шифрування та чи існують ризики несанкціонованого доступу до інформації.

- Проведення аудиторського обстеження: Аудитори можуть використовувати аудиторське обстеження для перевірки фінансової звітності організації. Це включає вивчення фінансових документів, внутрішнього контролю, опитування працівників та проведення перевірок на місцях.
- Перевірка наявності документації: Аудитори перевіряють наявність необхідної документації, яка підтверджує фінансові транзакції та події, включені до фінансової звітності. Вони переконуються, що документація відповідає стандартам і відповідає вимогам аудиту.
- Виявлення конфлікту інтересів: Аудитори проводять аналіз, чи існують потенційні конфлікти інтересів, які можуть впливати на об'єктивність та незалежність аудиту. Вони перевіряють, чи дотримуються аудитори етичних стандартів та чи існують будь-які фінансові зв'язки між організацією та аудиторською фірмою.

Важливим аспектом методів виявлення помилок є систематичний підхід до аналізу та перевірки. Аудитори використовують комбінацію різних методів та технік, щоб зробити повний і глибокий аналіз фінансової інформації. Вони ретельно перевіряють дані, порівнюють їх зі стандартами, попередніми прогнозами, нормативними показниками та зовнішніми джерелами.

Застосування цих методів виявлення помилок відбувається на кожному етапі аудиторського процесу, починаючи з планування аудиту, підтвердження інформації та аналізу доказів, і закінчуючи завершенням аудиторського звіту. Аудитори стежать за логічністю, послідовністю та достовірністю інформації, виявляють аномалії, неточності або незвичайні зміни, які можуть вказувати на можливі помилки чи недоліки.

Важливо зазначити, що методи виявлення помилок є лише інструментами аудиторів, які допомагають виявити можливі проблеми. Вирішення та встановлення причин помилок вимагає додаткового дослідження та аналізу. Аудитори повинні виявляти помилки, звертати на них увагу, а потім здійснювати подальші дії, такі як додаткові перевірки, запити до керівництва компанії, глибше дослідження або встановлення контролюючих процедур для усунення помилок і попередження їх повторення у майбутньому.

Важливо підкреслити, що методи виявлення помилок є лише частиною комплексного аудиторського процесу. Аудитори використовують їх разом з іншими методами, такими як перевірка доказів, оцінка ризиків, тестування контролюючих процедур та іншими аудиторськими методами, для забезпечення повноцінного і надійного аудиту. Комбінація цих методів дозволяє аудиторам отримати комплексне уявлення про фінансову звітність, виявити помилки та недоліки, оцінити ризики та надати обґрунтовані висновки.

Наголошується, що методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур в аудиті є неодноразовими діями, а постійною практикою. Аудитори повинні регулярно переглядати та перевіряти фінансові дані, застосовувати аналітичні методи та здійснювати перевірки для забезпечення точності та достовірності інформації.

Крім того, важливо зазначити, що аналітичні процедури в аудиті мають свої обмеження. Наприклад, вони покладаються на наявність достовірних та репрезентативних даних, а також на розуміння аудитором сутності та специфіки діяльності організації. Тому аудитори повинні усвідомлювати обмеження аналітичних методів і використовувати їх у поєднанні з іншими аудиторськими методами для досягнення найкращих результатів.

Узагальнюючи, методи виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур в аудиті включають перевірку даних, аналіз відхилень, перевірку тенденцій, використання аналітичних моделей, експертні знання, додаткові перевірки та перевірку відповідності нормативним вимогам. Ці методи допомагають аудиторам виявляти потенційні помилки, ризики та недоліки в фінансовій звітності підприємства. Виявлення цих помилок дозволяє аудиторам забезпечити надійність та точність фінансової звітності, а також захистити інтереси зацікавлених сторін.

Додатково, аудитори можуть проводити фізичну перевірку активів, інвентарів або інших матеріальних цінностей. Це дозволяє перевірити наявність та стан активів, а також виявити можливі помилки у їх обліку.

Висновок до розділу 1

1. Підсумовуючи, виявлення помилок в ході застосування аналітичних процедур в аудиті вимагає використання різноманітних методів, таких як порівняльний аналіз, аналіз трендів, статистичний аналіз, фізичну перевірку та комунікацію з керівництвом підприємства. Комбінація цих методів дозволяє аудиторам знаходити потенційні помилки, ризики та недоліки, забезпечуючи достовірність та надійність фінансової звітності підприємства. Аналітичні процедури є важливим інструментом для аудитора, оскільки вони дозволяють систематично та об'єктивно оцінювати фінансову інформацію підприємства.

2. Використання аналітичних процедур на різних стадіях аудиту допомагає аудиторам отримати достовірну та обґрунтовану інформацію про фінансовий стан організації, виявити ризики та невідповідності, а також підтвердити адекватність та правильність фінансової звітності.

3. У плануванні аудиту аналітичні процедури використовуються для оцінки ризиків та визначення областей, які потребують особливої уваги. Порівняння фінансових показників з попередніми періодами, аналіз тенденцій та використання статистичних методів дозволяють аудиторам оцінити потенційні ризики і встановити стратегію аудиту.

4. Під час оцінки висновків та підготовки звіту аналітичні процедури використовуються для підтвердження адекватності та правильності фінансової звітності. Аудитори порівнюють фінансові показники зі стандартами, галузевими нормами та прогнозними значеннями. Це дозволяє їм зробити висновок щодо достовірності та точності Фінансової звітності. Аналіз трендів, використання статистичних методів та порівняння з аналогічними компаніями допомагають виявити можливі невідповідності або аномалії, які потребують додаткового вивчення.

5. Аналітичні процедури можуть бути використані для перевірки ефективності внутрішнього контролю в організації. Аудитори можуть порівняти фактичні результати з очікуваними або стандартними показниками, щоб оцінити ефективність систем внутрішнього контролю та виявити можливі недоліки або слабкі місця.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ

2.1. Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці основних засобів

Основні засоби, включаючи будівлі, обладнання та землю, є важливим показником майнового стану компанії. Їхнє адекватне відображення в фінансовій звітності не лише впливає на оцінку активів, а й визначає їхню роль як можливого джерела доходності.

Облік основних засобів є важливою складовою фінансового обліку підприємства. Основні засоби представляють собою матеріальні активи, які використовуються у виробничій та комерційній діяльності підприємства на протязі тривалого періоду. Основні засоби включають такі об'єкти, як будівлі, машини, транспортні засоби, обладнання та інші об'єкти, що мають значущий строк служби. Тому необхідно притримуватись основних принципів обліку основних засобів (табл. 2.1). Облік основних засобів допомагає підприємствам вести ефективний контроль за своїми активами, визначати їхню вартість та внести відповідні корективи в фінансові звіти для забезпечення їхньої точності та вірогідності саме за допомогою даних принципів обліку основних засобів.

Таблиця 2.1 – Основні принципи обліку основних засобів

Принцип	Сутність
Визначення вартості:	Первісна вартість: Це вартість, за якою основний засіб був придбаний або створений. Включає в себе вартість покупки, податки, доставку та інші витрати, пов'язані з отриманням засобу.
Амортизація:	Оскільки основні засоби використовуються тривалий період, їх вартість амортизується протягом корисного терміну служби. Амортизація є систематичним розподілом вартості основних засобів протягом їхнього корисного терміну служби.

Продовження таблиці 2.1

Інвентаризація:	Регулярна інвентаризація основних засобів дозволяє перевірити наявність, стан і фактичну вартість активів. Це важливо для забезпечення точності фінансової звітності та управління
Відображення в обліку:	Основні засоби відображаються в бухгалтерському обліку підприємства відповідно до МСФЗ або національних стандартів бухгалтерського обліку.
Облік руху основних засобів:	Зміни в стані та розміщенні основних засобів регулюються відповідними бухгалтерськими записами, такими як списання, ремонти, модернізації чи виведення з експлуатації.
Розкриття в фінансовій звітності:	Інформація про основні засоби та їхню амортизацію повинна бути розкрита в фінансовій звітності підприємства, зокрема в балансі та примітках до фінансової звітності.

Додаткові аспекти обліку основних засобів включають:

Політика амортизації: Підприємство повинно розробити політику амортизації, в якій визначається методика та ставки амортизації для різних видів основних засобів. Ця політика повинна відповідати вимогам бухгалтерських стандартів та відображати реальний корисний термін служби активів.

Облік модернізацій та ремонтів: Зміни та вдосконалення основних засобів, такі як модернізації та ремонти, також повинні бути відображені в обліку. Аудитор вивчає правильність обліку таких витрат та їхнє вплив на стан та функціональність активів.

Відшкодування за виведення з експлуатації**:** У випадку виведення з експлуатації або продажу основного засобу підприємство може отримати відшкодування чи прибуток від реалізації. Облік цих операцій важливий для точного визначення фінансових результатів та стану підприємства.

Облік втрати вартост**і:** Якщо вартість основних засобів стає більше їхньої відновлювальної вартості, підприємство повинно проводити тест на визначення втрати вартості. Аудитор перевіряє правильність цього тесту та відображення втрати вартості в обліку.

Облік придбання та відчуження: Кожен випадок придбання або відчуження основного засобу повинен мати відповідні бухгалтерські записи.

Аудитор перевіряє правильність цих записів та відповідність їхнього відображення в фінансових звітах.

Внутрішній контроль: Забезпечення ефективного внутрішнього контролю щодо обліку основних засобів є важливим для уникнення помилок та фрауду. Аудитор оцінює систему внутрішнього контролю, пов'язану з обліком основних засобів, для забезпечення надійності фінансової звітності.

Облік основних засобів і аудит цього обліку є ключовими елементами забезпечення точності та достовірності фінансової інформації підприємства. Аудиторські процедури спрямовані на перевірку відповідності обліку основних засобів бухгалтерським стандартам та нормативам для забезпечення надійності та прозорості фінансової звітності.

Оцінка вартості зносу**:** Аудитор також вивчає методику визначення вартості зносу для основних засобів. Це включає аналіз застосованого методу розподілу амортизації та перевірку відповідності використаного тривалого періоду служби.

Актуалізація обліку: Облік основних засобів повинен бути актуалізованим, враховуючи всі зміни в їхньому стані, вартості та корисному терміні служби. Аудитор перевіряє, чи інформація в обліку відповідає фактичному стану основних засобів.

Співставлення із документацією: Аудиторська перевірка основних засобів включає співставлення облікових записів із документацією, такою як накладні, рахунки-фактури, акти про приймання-передачі та інші документи, що підтверджують фактичні операції та події.

Аналіз вартості обслуговування**:** Вартість обслуговування та утримання основних засобів також є важливим аспектом. Аудитор вивчає, чи витрати на обслуговування відповідають стандартам безпеки та забезпечують нормальну експлуатацію активів.

Ці аспекти обліку основних засобів та аудиту дозволяють забезпечити точність та надійність фінансової звітності, а також гарантують ефективне управління активами підприємства. Аудиторські процедури спрямовані на

перевірку не лише правильності обліку, а й на визначення того, чи підприємство ефективно використовує свої основні засоби для досягнення стратегічних цілей.

В Україні регламентація ведення обліку основних засобів базується на нормативно-правових актах, які визначають порядок та правила обліку, вартості, амортизації та зносу основних засобів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Нормативно-правові акти обліку основних засобів

Нормативно-правовий акт	**Сутність**
Податковий кодекс України	Відповідно до Податкового кодексу України, підприємства зобов'язані вести облік основних засобів та реєструвати їх в бухгалтерському обліку для подальшого розрахунку податку на прибуток.
Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Визначає загальні принципи бухгалтерського обліку, включаючи облік основних засобів. Він встановлює вимоги до змісту фінансової звітності та її подання.
Методичні вказівки з обліку основних засобів №561 від 30.09.2003р.	Методичні вказівки, які деталізують правила обліку, амортизації та зносу основних засобів.
Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ)	У багатьох випадках важливо враховувати міжнародні стандарти, такі як МСФЗ, що стосуються обліку основних засобів.

Підприємства повинні дотримуватися цих нормативно-правових актів, вести облік основних засобів відповідно до зазначених правил, а також надавати відповідну фінансову звітність у встановлені строки та у відповідності до встановлених форм. За невиконання цих вимог може бути застосоване адміністративне та фінансове відповідальність.

Аналітичні процедури в аудиті основних засобів відіграють важливу роль у перевірці достовірності та відповідності фінансової звітності стану основних засобів підприємства. Ці процедури допомагають аудитору зрозуміти фінансові відомості, виявити потенційні ризики та надати додаткові обґрунтування висновків.

Одними з важливих аналітичних процедур є процедури щодо інвентаризації основних засобів, а саме спостереження за процедурами інвентаризаційної комісії у процесі інвентаризації, дослідження руху між датою балансу та датою проведення інвентаризації та інші. Для документування однієї

з таких процедур можна застосовувати електронну таблицю (табл. 2.3). Дана таблиця допоможе систематизувати отриману інформацію та провести швидкий аналіз.

Таблиця 2.3 - Результати перевірки процедур управлінського персоналу при проведенні інвентаризації

№ інвен. Відомості	**Назва підрозділу**	**Наказ на провед. інвентаризації**	**Наявність наказу про призначення інв. комісії**	**Наявність підписів (всіх) членів інвентаризаційної комісії у робочій та підсумковій документації**
№ 11	Основний	№ 11 від 01.01.2022	Наявний	Наявні (ПІБ)
Наявність розписки матеріально-відповідальної особи	**Наявність прописом загальної суми вартості об'єктів на кожній сторінці опису**	**Наявність прописом кількості натуральних показників**	**Наявність на кожній сторінці опису запису «Ціни та підписи перевірив» та підпису матеріально-відповідальної особи**	**Наявність не підписаних та не звірених членами комісії помилок та виправлень**
Наявна (ПІБ)	Наявна	Наявно	Наявна	Не встановлено

Ще однією важливою процедурою при перевірці основних засобів є перевірка правильності нарахованої амортизації. Адже нарахування амортизації та знайдені відхилення можуть значно вплинути на показники фінансової звітності, особливо в частині завищення або заниження витрат, що в подальшому може призвести до невірно застосованих управлінських рішень. А також це буде мати вплив на податковий облік, а саме податок на прибуток. Якщо встановлено надлишково нараховану амортизацію то це означає завищення показника витрат, а отже занижено податок на прибуток і навпаки, якщо встановлено недонарахування амортизації, то це свідчить про заниження витрат, і відповідно завищено податок на прибуток. Також важливе правильне віднесення амортизаційних відрахувань на відповідний рахунок витрат, що встановлює відповідне їх використання. Розрахунок по даним аналітичним процедурам можна проводити в електронній таблиці (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Перевірка нарахування амортизації

Назва ОЗ	**Первісна вартість**	**Накопичений знос**	**Нарахований знос за період**	**Балансова вартість на початок**
Авто	100000	40000	20000	60000
Балансова вартість на кінець	**Залишковий строк корисного використання на початок**	**Залишковий строк корисного використання на початок**	**Ліквідаційна вартість**	**Дата введення в експлуатацію**
40000	36	24	0	01.01.2018

Власне перерахунок об’єктів за якими невірно нараховується амортизація доцільно розраховувати за наступним методом (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Розрахунок амортизації

Дата	**Строк корисного використання, (місяців)**	**Первісна (грн.)**	**Аморт (грн.)**	**Балансова (грн.)**	**Коригування (грн.)**	**Модернізація (грн.)**
01.01.2022	60	100 000,00	1666,667	98 333,33		
01.02.2022	59	98 333,33	1666,667	96 666,67		
01.03.2022	58	96 666,67	1666,667	95 000,00		20000
01.04.2022	57	115 000,00	2017,544	112 982,46		
01.05.2022	56	112 982,46	2017,544	110 964,91		
01.06.2022	55	110 964,91	2017,544	108 947,37		
01.07.2022	54	108 947,37	2017,544	106 929,82		
01.08.2022	53	106 929,82	2017,544	104 912,28		
01.09.2022	60	104 912,28	1748,538	103 163,74		
01.10.2022	59	103 163,74	1748,538	101 415,20		
01.11.2022	58	101 415,20	1748,538	99 666,67		
01.12.2022	57	99 666,67	1748,538	97 918,13		

Ось деякі інші аспекти застосування аналітичних процедур у контексті аудиту основних засобів:

Аналіз динаміки змін вартості: Аудитор може порівнювати дані про вартість основних засобів протягом кількох років для виявлення змін та тенденцій. Різка зміна вартості або темпів зносу може вказувати на можливі проблеми в обліку чи оцінці.

Порівняльний аналіз із галузевими стандартами: Аудитор може порівнювати показники з обліку основних засобів зі стандартами галузі чи

аналогічними підприємствами для визначення відповідності та ідентифікації можливих розбіжностей.

Аналіз вартості залишкового справедливого вартості: Аудитор оцінює, чи вартість залишкового справедливого вартості основних засобів відображає їхню ринкову вартість. Це важливо для визначення можливої необхідності проведення тесту на визначення втрати вартості.

Визначення вартості зносу: Аналітичні методи використовуються для оцінки правильності розподілу амортизації та визначення вартості зносу. Порівняльний аналіз з іншими підприємствами може допомогти встановити адекватні ставки амортизації.

Відстеження обсягу інвестицій в основні засоби: Аудитор вивчає історію інвестицій в основні засоби для оцінки розміру та обсягу активів, що придбані та введені в експлуатацію.

Оцінка збігів та розбіжностей в обліку: Аудитор порівнює дані обліку основних засобів з різних джерел, таких як бухгалтерські записи, реєстраційні документи та договори на закупівлю, для виявлення можливих розбіжностей.

Застосування аналітичних процедур у контексті аудиту основних засобів допомагає аудитору отримати об'єктивний погляд на стан та ефективність використання активів підприємства, що важливо для надання достовірних фінансових звітів.

2.2. Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість, або вимоги до клієнтів, є важливим показником платіжної здатності партнерів. Її аудит та вірне відображення в фінансовій звітності допомагають підприємству визначати ризики неплатоспроможності та раціонально управляти умовами кредитування. Вона розкриває стан розрахунків з контрагентами і слугує засобом для проведення фінансового й економічного аналізу та оцінки показників діяльності підприємства. Аудит дебіторської заборгованості дозволяє перевірити її

відображення у фінансовій звітності, покращує якість зібраної інформації, забезпечує прозорість та достовірність даних щодо розрахункових операцій з дебіторами підприємства.

Мета аудиту дебіторської заборгованості полягає в підтвердженні повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку та своєчасності розрахунків з дебіторами, а також у встановленні дотримання підприємством вимог НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Основними завданнями аудиту дебіторської заборгованості можуть виступати наявність та правильність оформлення первинних документів, оцінка синтетичного та аналітичного обліку, оцінка стану дебіторської заборгованості за встановленими критеріями, перевірка класифікації дебіторської заборгованості і наявності необхідних роз'яснень у примітках до фінансової звітності, тощо (рис. 2.1)

Рисунок 2.1 – Основні завдання аудиту дебіторської заборгованості

Процес проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості передбачає певну послідовність дій, яку можна представити у вигляді порядку здійснення аудиторських процедур (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Порядок здійснення аудиторських процедур

Оцінка надійності внутрішнього контролю системи розрахунків з покупцями і замовниками є важливим етапом для аудитора, що вимагається відповідно до положень МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання та його середовища». Правильне оцінювання системи внутрішнього контролю у підприємства клієнта допоможе аудитору скласти план аудиту, визначити необхідну кількість, види та обсяг аудиторських процедур. Якщо на підприємстві існує внутрішній аудитор, зовнішній аудитор може використовувати результати його роботи, попередньо перевіривши їх надійність. Аудитор повинен оцінити такі складові: середовище контролю, облікову систему та контрольні процедури підприємства клієнта. Для цього він проводить тестування внутрішнього контролю системи.

Також необхідно оцінити рівень аудиторського ризику загалом та зокрема під час перевірки дебіторської заборгованості, тобто визначити масштаб і його ризики.

Аудитор має визначити, які методи та підходи він планує використовувати, після чого може розпочати складання плану та програми перевірки дебіторської заборгованості згідно з МСА 300 "Планування аудиту фінансових звітів".

Ключовим етапом є створення аудиторської програми перевірки та вибір аудиторських процедур, які відповідають конкретним особливостям аудиту довгострокової та поточної дебіторської заборгованості.

Варто зазначити, що на сьогодні не існує універсальної програми аудиту, яка б відповідала сучасним вимогам якісного проведення аудиту дебіторської заборгованості. Зазвичай, програма містить лише перелік аудиторських процедур, які необхідно виконати (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Фрагмент програми аудиту дебіторської заборгованості

№ з/п	**Процедури аудиту**	**Джерела інформації**	**Відмітка про виконання (дата)**	**Результат виконання процедури**	**Код РД/ додаток**
1	***Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги*** ***Тести заходів контролю (МСА 240 п. 31, 32)***				
1.1	Зберегти облікові регістри дебіторської заборгованості в електронному форматі				
1.2	Перевірити відповідність даних обліку дебіторської заборгованості даним, поданим у фінансовій звітності **(повнота та цілісність журнальних записів)**				
1.3	Провести інспектування бухгалтерських записів на предмет наявності нетипових або незвичайних операцій				

Продовження таблиці 2.6

1.4	Перевірити записи щодо коригувань на кінець звітного періоду				
1.5	Перевірити коректність застосовної кореспонденції рахунків обліку Дебіторської заборгованості				
1.6	Надіслати запит щодо обмеження права власності на дебіторську заборгованість				

Для формулювання обґрунтованих висновків аудитор повинен отримати достовірні докази. Для цього потрібно провести ряд процедур, які зазначені в програмі аудиту дебіторської заборгованості.

Тест контрольних заходів є аудиторською процедурою, спрямованою на оцінку ефективності функціонування контрольних заходів для запобігання, виявлення та виправлення суттєвих викривлень на рівні фінансових тверджень. Додатково важливим є тест деталей.

Планування аудиторських процедур повинно відповідати вимогам МСА 500 "Аудиторські докази", які визначають, що аудиторські докази складаються з відповідних елементів, необхідних для аудиту фінансової звітності. Аудитор несе відповідальність за розробку та виконання аудиторських процедур з метою отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів, необхідних для формулювання обґрунтованих висновків, на основі яких буде сформована його аудиторська думка. Ці докази є важливими для проведення аудиту розрахунків з дебіторами.

Тому, відповідно до даних міжнародних стандартів існують такі аудиторські процедури: процедури оцінки ризиків та подальші аудиторські процедури. В подальші аудиторські процедури входить інспектування та процедури по суті. В свою чергу в процедури по суті входить запит, повторне виконання, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, аналітичні процедури, спостереження. Процедури оцінки ризиків це аудиторська процедура, яка виконується для розуміння суб'єкта господарювання, тобто розуміння специфіки його діяльності та дослідження установчих документів,

звітності. Інспектування це перевірка документів, записів та огляд матеріальних активів. Запит являє собою звернення до осіб, які входять в дане підприємство, або ж сторонніх осіб, за певною інформацією. Повторне виконання це незалежне виконання аудитором певних процедур які вже виконувались. Зовнішнє підтвердження це отримання доказів від третьої сторони як у паперовій, так і у електронній формі.

Повторне обчислення це перевірка правильності певних розрахунків саме з точки арифметики. Аналітичні процедури являє собою оцінення якоїсь фінансової інформації, звітності, зіставлення фінансової та нефінансової інформації. Спостереження це просто нагляд за процесом які виконують інші особи. Якщо ж брати облікову ділянку облік дебіторської заборгованості, то найбільш ефективними аудиторськими процедури для даної ділянки будуть процедури оцінки ризиків, інспектування, запити, повторне обчислення, аналітичні процедури, зовнішнє підтвердження та спостереження. Процедури оцінки ризиків потрібні завжди, тому що вони включають ознайомлення з підприємство, специфікою його діяльності. Інспектування також потрібне, адже тут вивчаються документи, перевіряються чи вони є.

В даній ділянці це є важливо, тому що це заборгованість підприємству. Тут можна зробити перевірку дотримання порядку документального відображення виникнення дебіторської заборгованості, перевірку підтвердження відповідності оформлених бухгалтерських операцій діючим нормативним актам, перевірка наявності інвентаризації розрахунків відповідно до облікової політики підприємства та вимог законодавства, перевірка правильності оформлення первинних документів та своєчасне надання їх у бухгалтерію.

Запит також потрібен, тому що можна взнати інформацію від незацікавлених осіб або ж подати запит на певну інформацію, а потім звірити її з тією, що є на підприємстві. Повторне обчислення також необхідно, особливо коли це стосується дебіторської заборгованості. Тут можна перерахувати власне розрахунки з дебіторами, чи правильно вони розраховані,

чи правильно визначені резерви сумнівних боргів, чи правильно визначена безнадійна дебіторська заборгованість.

Під час проведення аудиту дебіторської заборгованості аналітичні процедури використовуються для оцінки та перевірки фінансової інформації підприємства шляхом аналізу фінансових та нефінансових даних. Це дозволяє аудиторам отримати глибше розуміння фінансових операцій, тенденцій та потенційних ризиків, пов'язаних з дебіторською заборгованістю.

Основні типи аналітичних процедур, які застосовуються під час аудиту дебіторської заборгованості, включають:

Порівняння з іншими показниками: Це дозволяє аудиторам порівняти показники дебіторської заборгованості з іншими економічними факторами, такими як обсяги продажів, ринкові тенденції та індустріальні стандарти.

Однією з вагомих аналітичних процедур під час перевірки дебіторської заборгованості є визначення собівартості реалізованих товарів, робіт та послуг, тобто щоб ціна реалізації не була нижчою за собівартість.

З метою підвищення ефективності та правильності доцільним є використання у табличному форматі інформації щодо перевірки собівартості реалізованої продукції. Тому для застосування даної аналітичної процедури рекомендується застосовувати наступну таблицю (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Перевірка собівартості реалізованих товарів, робіт, послуг

Дата	Документ реалізації	Контрагент	Дт	Кт	Сума	Реалізація без ПДВ	Собівартість	Перевірка
10.10.2023	ВН №111 від 10.10.2023	ТОВ «Альфа»	361	701	10000	8000	6500	ОК
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

В даній таблиці можна побачити дату реалізації, контрагента суму та собівартість. Якщо ціна реалізації більша ніж ціна собівартість, отже підприємство отримує прибуток. А якщо ж ціна реалізації нижча собівартості, то підприємство продає в збиток, а також постає необхідність донарахування

податкового зобов’язання з ПДВ. Отож за допомогою даної процедури можна проаналізувати які операції є прибутковими, а які ні та проаналізувати їх.

Аналіз співвідношення між різними фінансовими показниками: Це включає оцінку співвідношення дебіторської заборгованості до загального активу, оборотних активів, або до обсягу продажів, для виявлення будь-яких аномалій або неправильностей.

Деякі з ключових показників, які часто використовуються для аналізу співвідношень, включають:

Співвідношення ліквідності: Це відношення, яке вказує на здатність підприємства виконати свої фінансові зобов'язання за допомогою наявних активів. Наприклад, співвідношення поточних активів до поточних зобов'язань допомагає визначити, наскільки ефективно підприємство може покрити свої поточні зобов'язання зі своїми поточними активами.

Співвідношення рентабельності: Ці показники вказують на здатність підприємства генерувати дохід від своїх операцій. Наприклад, співвідношення чистого прибутку до загальних активів або до чистого обороту допомагає оцінити ефективність використання активів та доходність підприємства.

Співвідношення покриття: Ці показники оцінюють співвідношення між прибутком та різними видами витрат або зобов'язань. Наприклад, співвідношення прибутку до відсоткових витрат вказує на здатність підприємства покрити свої витрати на обслуговування боргу.

Співвідношення ефективності управління запасами та оборотним капіталом: Ці показники допомагають визначити, наскільки ефективно підприємство управляє своїми запасами та оборотним капіталом, що може вказувати на його здатність ефективно використовувати свої ресурси.

Аналіз співвідношень між цими показниками дозволяє аудиторам отримати глибше розуміння фінансової стійкості та ефективності управління підприємством, виявити можливі проблеми та ризики та зробити відповідні рекомендації для покращення фінансового стану підприємства.

Для кращого розуміння аналізу співвідношень між різними показниками при проведенні аудиту дебіторської заборгованості, ось приклад, який ілюструє використання такого аналізу:

Припустимо, що аудитор аналізує дебіторську заборгованість підприємства X за два послідовні фінансові роки - 2022 та 2023 роки. Він обчислює наступні показники:

Співвідношення ліквідності: у 2022 році показник становить 1,5, а у 2023 році він зменшився до 1,3. Зменшення показника ліквідності може вказувати на зниження здатності підприємства виконати свої фінансові зобов'язання за допомогою наявних активів.

Аналіз рентабельності: у 2022 році показник рентабельності становив 12%, а у 2023 році він збільшився до 15%. Збільшення показника рентабельності свідчить про ефективніше використання активів підприємства та покращення його фінансової продуктивності, спроможності генерувати прибуток.

Співвідношення покриття витрат: у 2022 році показник покриття витрат становив 4, а у 2023 році він зменшився до 3, тобто на 1 грн. витрат приходилось 3 грн. чистої виручки від реалізації, а це в свою чергу вплинуло на зменшення валового прибутку на 1 грн. з 1 грн. продажу. Таким чином, це дозволяє аудитору зробити узагальнений висновок: зменшення показника покриття витрат може вказувати на погіршення здатності підприємства покривати свої витрати, включаючи витрати на обслуговування дебіторської заборгованості.

Аналіз ефективності управління запасами: у 2022 році співвідношення дебіторської заборгованості до оборотних активів становило 0,6, а у 2023 році воно збільшилося до 0,8. Збільшення співвідношення може свідчити про збільшення обсягу дебіторської заборгованості відносно оборотного капіталу, що може вказувати на можливі проблеми управління запасами, що прямо впливає на собівартість готової продукції чи товарів, а отже і відбудеться вплив на дебіторську заборгованість або невідповідність політики кредитування.

Ці приклади демонструють, як аналіз співвідношень між різними показниками дозволяє аудиторам оцінити стан та ефективність управління

дебіторською заборгованістю підприємства, виявити можливі проблеми та ризики, а також запропонувати рекомендації для поліпшення фінансового стану

Застосування цих аналітичних процедур допомагає аудиторам отримати більш глибоке розуміння стану дебіторської заборгованості, виявити потенційні ризики та неправильності та забезпечити відповідність фінансової звітності відповідним стандартам та регулятивним вимогам.

2.3. Застосування аналітичних процедур та отримання аудиторських доказів при перевірці запасів

Запаси, що включають сировину та готову продукцію, мають вирішальне значення для генерації готівки та забезпечення безперебійного обігу виробництва. Облік запасів є важливою складовою фінансового обліку підприємства і відіграє ключову роль у фінансовому забезпеченні та управлінні запасами. Основна мета обліку запасів полягає в забезпеченні точності та достовірності інформації про кількість і вартість запасів на різних етапах їхнього життєвого циклу. Важливим є розрізнення між фінансовим та управлінським обліком запасів. Основні аспекти обліку запасів включають багато різних аспектів (табл. 2.8)

Таблиця 2.8 – Аспекти обліку запасів

Аспекти обліку запасів	Сутність
Ідентифікація та класифікація:	Запаси можуть бути класифіковані за різними критеріями, такими як призначення (готова продукція, незавершена продукція, сировинні матеріали), обертовість, або іншими характеристиками. Це дозволяє ефективно ведення обліку та управління різними видами запасів.
Оцінка методу вибуття запасів:	Вартість запасів може бути визначена різними методами, такими як FIFO (першим прийшов, першим вийшов), або середньозважений метод. Обраний метод впливає на фінансові показники підприємства.

Продовження таблиці 2.8

Фізичний облік:	Регулярні фізичні інвентаризації дозволяють підтверджувати фактичну кількість запасів, що знаходяться на складі. Це допомагає уникнути втрат та помилок в обліку.
Ведення журналів та документації:	Кожне внесення та виведення запасів повинно бути документоване. Ведення точних журналів і документації дозволяє відстежувати всі операції з запасами та забезпечує надійний облік.
Управлінський облік запасів:	Поза фінансовим обліком, компанії також ведуть управлінський облік запасів, щоб ефективно планувати, контролювати обіг та оптимізувати рівень запасів для забезпечення необхідного рівня обслуговування та зниження затрат.

Правильно ведений облік запасів є важливим фактором для забезпечення фінансової прозорості, оптимізації управління ресурсами та визначення стратегій управління запасами на підприємстві.

Аудит запасів є важливою частиною фінансового аудиту, оскільки запаси часто є значущим активом для багатьох компаній. Проведення аудиту запасів допомагає підтвердити достовірність та точність обліку запасів у фінансовій звітності підприємства. Нижче наведено ключові аспекти аудиту запасів:

Контроль за обертом запасів: Аудитори вивчають оборотність запасів, аналізуючи час обігу запасів та їхній вплив на фінансові показники. Це може включати оцінку об'єму продажів, частоти замовлень та інші аспекти управління запасами. Перевірка оборотності запасів під час аудиту є важливим етапом для оцінки ефективності управління запасами та їх впливу на фінансові показники підприємства. Цей показник вказує на те, як швидко компанія здатна обертати свої запаси та як ефективно вони використовуються. Перевірка оборотності запасів може бути проведена за допомогою формули розрахунку оборотності запасів, що собою являє відношення витрат на запаси до середньомісячного обсягу запасів.

Наприклад, нехай компанія витратила 100000 грош. од. на запаси за рік, а середньомісячний обсяг запасів становить 25000 грош. од. Оборотність запасів буде становити 4 рази (100000/25000).

Отриманий показник оборотності запасів в цьому прикладі дорівнює 4 рази. Це означає, що компанія обертає свої запаси чотири рази за рік. Чим вище оборотність запасів, тим ефективніше управління запасами, оскільки це свідчить про швидший поворот запасів та менше фінансових зв'язків.

Аудитор, перевіряючи оборотність запасів, аналізує цей показник у контексті інших елементів фінансової звітності, спостерігає за його динамікою та порівнює з іншими підприємствами чи галузевими стандартами. Це допомагає виявити можливі проблеми в управлінні запасами та визначити можливості для покращення ефективності.

Перевірка обліку та класифікації: Аудитори перевіряють, чи правильно класифіковані та обліковані різні види запасів. Чи вибувають запаси відповідно до обраного підприємством методу (FIFO, середньозважений). Також важливо перевірити, чи правильно визначено запаси як готову продукцію, незавершену продукцію чи сировинні матеріали. Перевірка методу вибуття запасів відграє важливу роль під час проведення аудиту, правильність вибуття має вплив як на собівартість товарів та продукції, так і на вартість запасів на зітну дату. Власне перевірку методу вибуття запасів доцільно проводити за допомогою електронної таблиці (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Перевірка методу вибуття запасів

Запас	Дт	Кт	Кіл Дт	Сума Дт	Кіл Кт	Сума Кт
Товар 1	902	281	0,00	0,00	1	100
Товар 1	902	281	0,00	0,00	1	100
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

СП Кіл	СП Вартість	СК Кіл	СК Вартість	Дельта
2	200	1	100	0,00
1	100	0	0	0,00
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-

Оцінка вартості запасів: Аудитори перевіряють відповідність методів оцінки вартості запасів принципам бухгалтерської звітності та нормам. Також слід перевірити, чи вартість запасів оновлюється відповідно до можливих обґрунтованих змін в ринкових умовах.

Інвентаризація залишку запасів: Аудитори можуть проводити фізичні інвентаризації, під час яких фактична кількість запасів перевіряється і порівнюється з обліковими даними. Це допомагає виявити можливі розходження та забезпечує точність фізичного існування запасів. Власне відображення результатів проведеної інвентаризації доцільно відображати у таблиці (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Відображення результатів інвентаризації

№ з/п	**Підрозділ**	**ПІБ матеріально відповідальної особи**	**Рахунок бух.обліку**	**Кількість об'єктів по відомості**
1	Основний	ПІБ	201	1
-	-	-	-	-
Кількість об'єктів за даними обліку	**Відхилення по кількості**	**Вартість по відомості**	**Вартість за даними бух. обліку**	**Відхилення сумі**
1	0	100	100	0,00
-	-	-	-	-

Перевірка оборотності запасів: Аналіз оборотності запасів може допомогти виявити можливі проблеми управління запасами, такі як затримки в постачанні, знецінення запасів або їхнє недооцінювання.

Оборотність запасів показник ділової активності, який вказує на ефективність управління запасами в компанії. Значення показника свідчить про кількість оборотів, що здійснили запаси за рік. Він розраховується як співвідношення собівартості продукції і середньорічної суми запасів. Ефективна політика управління запасами означає, що поточний рівень виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечує безперебійність процесу виробництва і збуту товарів і послуг, але при цьому

мінімальний обсяг фінансових ресурсів відволікається на фінансування запасів. Якщо операційний процес безперебійний, але обсяг запасів є значним, то витрати компанії будуть зростати.

Середньорічну вартість запасів можна розрахувати кількома шляхами, в залежності від інформації, яка є в аналітика. Середньорічний обсяг запасів (оптимальний спосіб) розраховується як відношення суми розміру запасів на кінець кожного робочого дня до кількості робочих днів. Власне середньорічний обсяг запасів (при наявності тільки щомісячних даних) це відношення суми розміру запасів на кінець кожного місяця поділений на дванадцять.

Дані для розрахунку будуть наведено нижче (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Дані фінансової звітності (тис. грн.)

Баланс	**2022**	**2021**	**2020**
Активи			
Запаси (виробничі)	63	65	68
Разом по розділу II	142	138	120
Баланс	285	292	243

Звіт про фінансові результати	**2022 р.**	**2021 р.**
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 215	1 385
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	801	845

Коефіцієнт оборотності запасів (2022 р.) = 801 / (63/2 + 65/2) = 12,52 (оборота за рік)

Коефіцієнт оборотності запасів (2021 р.) = 845 / (65/2 + 68/2) = 12,71 (оборота за рік)

Таким чином, неможливо зробити однозначний висновок про ефективність управління запасами. З одного боку, оборотність запасів зросла з 12,52 до 12,71 обороти в рік. Однак з іншого боку відбувається постійне зниження рівня

виробництва і збуту. Можливо, причиною є недостатній обсяг запасів, що призводить до перебоїв в операційному процесі.

Відображення інформації у Фінансових Звітах: Аудитори перевіряють, чи достовірно відображена інформація про запаси у фінансових звітах, зокрема у балансі та відомостях про прибутки, і чи відповідає ця інформація вимогам стандартів бухгалтерського обліку. Однією з важливих процедур є перевірка правильності відображення показників у Примітках до фінансової звітності (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Перевірка Приміток до фінансової звітності

П(С)БО	**31 грудня 2022 року**	**Резерв знецінення запасів станом на 31 грудня 2022 року**	**31 грудня 2021 року**	**Резерв знецінення запасів станом на 31 грудня 2021 року**
Сировина та матеріали	-		-	
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі	-		-	
Паливо	2		2	
Будівельні матеріали	-		-	
Запчастини	5		-	
Інші запаси	20		25	
МШП	5		5	
Незавершене виробництво	-		-	
Готова продукція	-		-	
Товари	10	0	20	
Разом:	**42**	**0**	**42**	**0**

Всі ці етапи аудиту запасів допомагають забезпечити надійність фінансової звітності компанії та визначити, чи відображено вона справедливий обсяг та вартість запасів.

Висновок до розділу 2

1. Застосування аналітичних процедур у ході аудиту дебіторської заборгованості виявляється ефективним засобом отримання аудиторських доказів та забезпечення надійності фінансової звітності. Аналітичні процедури надають можливість аудиторові здійснити глибокий аналіз фінансових показників та виявити можливі аномалії, які вимагають подальшого розгляду. При використанні аналітичних процедур для перевірки дебіторської заборгованості, аудитор акцентує увагу на різноманітних аспектах, таких як зміни в рівні дебіторської заборгованості порівняно з попередніми періодами,

порівняння оборотності дебіторської заборгованості зі стандартами галузі, аналіз платіжних термінів та визначення можливих ризиків заборгованості та аналізі собівартості.

2. Застосування аналітичних процедур у контексті аудиту основних засобів виявляється важливою складовою аудиторського процесу, спрямованою на отримання обґрунтованої підтримки фінансової інформації та забезпечення її точності та достовірності. Під час аналізу основних засобів, аудитор використовує різноманітні методи, включаючи порівняльний аналіз стану основних засобів з попередніми періодами, оцінку їхньої зношеності та резервування, аналіз тенденцій витрат на утримання та модернізацію. Ці процедури спрямовані на визначення можливих аномалій чи невідповідностей у звітах про основні засоби та виявлення потенційних ризиків, пов'язаних із зазначеними активами. Отримані аудиторські докази у вигляді ретельно розроблених аналітичних звітів та результатів спостереження надають аудитору об'єктивний погляд на стан та ефективність управління основними засобами. Вони служать підтримкою для аудиторських висновків та допомагають забезпечити високий рівень достовірності та надійності фінансової звітності, що стосується основних засобів компанії.

3. Збір аудиторських доказів при застосуванні аналітичних процедур виявляється необхідним та ефективним етапом аудиторського процесу, спрямованим на отримання об'єктивних та переконливих підтверджень фінансової звітності компанії. Практичні аспекти цього процесу визначаються врахуванням різноманітних факторів та використанням технік, спрямованих на глибокий аналіз фінансової інформації. Важливим аспектом є правильне планування аналітичних процедур, визначення об'єктів аналізу та формулювання очікувань, що дозволяє аудитору чітко визначити напрямок та методи проведення аналізу. Під час збору даних, аудитор взаємодіє з різними джерелами інформації, забезпечуючи доступ до релевантних даних та документів для ефективного проведення аналізу. Також аналітичні процедури дозволяють аудитору виявити варіації та тенденції в фінансовій звітності, та визначити можливі ризики та невідповідності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ

3.1. Удосконалення застосування аналітичних процедур при проведені аудиту

Вплив сучасних комп'ютерних технологій на сферу аудиту призводить до розвитку та трансформації методів проведення аудиторських процедур. У зв'язку зі зростаючою складністю бізнес-операцій та великим обсягом фінансової інформації, впровадження комп'ютерних технологій в аналітичні процедури аудиту стає критичним для забезпечення ефективності, точності та надійності аудиторських операцій. Адже при застосуванні диджитал-технологій значно пришвидшується, автоматизується та удосконалюється проведення аналітичних процедур, які є важливою складовою проведення аудиту.

Застосування комп'ютерних технологій в процесі аналітичних процедур аудиту дозволяє суттєво підвищити ефективність та точність аудиторських операцій, прискорюючи обробку великих обсягів даних, проведення аналізу та виявлення потенційних відхилень чи недоліків у фінансовій звітності. Особливо доречне застосування копмп’ютерних технологій під час застосування аналітичних процедур. Адже необхідно систематизувати та провести швидкий аналіз великого обсягу інформації.

Шляхом використання спеціалізованих аудиторських програм та інтеграції штучного інтелекту та машинного навчання, ці технології стають необхідною складовою для успішного виконання сучасних аудиторських завдань

Використання комп'ютерних технологій значно покращує процес аудиту та дозволяє підвищити його ефективність та точність.

Загалом, комп'ютерні технології і програмне забезпечення значно полегшують та удосконалюють процес аудиту, дозволяючи аудиторам зосередитися на аналізі та виявленні ризиків, збільшуючи точність та ефективність проведення аудиторських перевірок

Хоча використання комп'ютерних технологій значно полегшує процес аудиту, є деякі недоліки та виклики, пов'язані з цим підходом. Тому нижче показано переваги та недоліки використання комп’ютерних технологій (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Переваги та недоліки використання комп’ютерних технологій в аудиті

Переваги		**Недоліки**	
Автоматизація аналітичних процедур:	Сучасні аудиторські програми дозволяють автоматизувати багато аналітичних процедур. Наприклад, за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення можна швидко обробляти великі обсяги даних і виявляти аномалії.	**Віруси та кіберзагрози:**	Залежність від комп'ютерів та мереж може створити нові ризики, пов'язані з кібератаками, вірусами та іншими кіберзагрозами, які можуть вплинути на безпеку аудиторських даних.
Автоматизація аудиторських тестів:	Комп'ютерні технології дозволяють створювати та виконувати аудиторські тести на великій кількості документів та транзакцій. Це спрощує процес перевірки документації та дозволяє зосередити увагу на важливих областях.	**Залежність від технологій:**	Аудитори можуть стати занадто залежними від комп'ютерних технологій, що може призвести до проблем у випадку непередбачених витоків даних або відмови обладнання.
Аналіз великих обсягів даних:	Завдяки комп'ютерним технологіям, аудитори можуть легко аналізувати великі обсяги даних, включаючи фінансові транзакції, документи. Це дозволяє виявити незвичайні операції та аномалії, які можуть свідчити про можливі ризики або шахрайство.	**Вартість технологій:**	Завдяки високій вартості комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення, впровадження сучасних технологій може бути фінансово навантажливим завданням для менших аудиторських фірм.

Продовження таблиці 3.1

Застосування штучного інтелекту та машинного навчання:	Штучний інтелект та машинне навчання використовуються для підвищення аналітичних здібностей аудиторів. Алгоритми можуть навчатися на основі історичних даних та виявляти відхилення та ризики.	**Відсутність індивідуального підходу:**	Комп'ютерні аналітичні інструменти можуть надавати стандартні рекомендації, не враховуючи конкретних особливостей підприємства або ситуації, що може призвести до недооцінки унікальних ризиків.
Забезпечення безпеки і конфіденційності даних:	Комп'ютерні технології дозволяють забезпечити високий рівень безпеки та конфіденційності фінансових даних під час їх обробки та передачі.	**Приватність та дотримання законодавства:**	Збір та обробка фінансової інформації за допомогою комп'ютерних технологій може породити питання щодо приватності та дотримання вимог законодавства про захист даних.

Під час проведення аудиту існує багато програмних засобів, які можуть допомогти аудиторам у виконанні різних завдань та аналізі фінансової інформації. Ось деякі з них та способи їх використання:

- ACL (Audit Command Language): Це програмне забезпечення для аналізу даних та виявлення ризиків у фінансовій інформації. ACL дозволяє аудиторам виконувати аналітичні процедури, виявляти аномалії та ризики в базах даних, а також створювати звіти.
- IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis): Це інша програма для аналізу даних, яка допомагає аудиторам обробляти та аналізувати великі обсяги фінансових даних. Вона також має інтегровані засоби виявлення ризиків.
- Tableau: Це програмне забезпечення для візуалізації даних, яке дозволяє аудиторам створювати графіки та діаграми для аналізу фінансової інформації та виявлення відхилень.

- SAP Audit Management: Даний програмний продукт спеціалізується на управлінні аудитом і надає інструменти для планування аудиторських завдань, виконання перевірок та генерації звітів.
- Microsoft Excel: Excel залишається важливим інструментом для аналізу даних та створення різних фінансових моделей. Він часто використовується для обробки та аналізу фінансових даних.
- QuickBooks: Для аудиторів, які спеціалізуються на малому бізнесі та бухгалтерському обліку, програми, такі як QuickBooks, дозволяють аналізувати та перевіряти фінансову інформацію підприємств.
- Alteryx: Цей інструмент використовується для підготовки та обробки даних перед аналізом. Він допомагає аудиторам швидко обробляти та очищати дані для подальшого аналізу.

Кожна програма має свої унікальні можливості та переваги, і вибір програмного забезпечення залежить від конкретних потреб аудиторської фірми та завдань аудиту.

Microsoft Excel є одним із найпопулярніших інструментів для роботи з даними і аналізу фінансової інформації. Він має широкі можливості та застосовується в аудиторській діяльності для виконання різних завдань. Ось деякі з його можливостей та практичного застосування в аудиті:

- Обробка та фільтрація даних: Excel дозволяє імпортувати великі обсяги фінансових даних з різних джерел і легко їх обробляти. Ви можете використовувати фільтри, сортування та групування, щоб легко відфільтрувати та аналізувати дані. Детальний приклад буде наведено на рисунку 3.1 та рисунку 3.2, де показана фільтрація більше 1000. На рисунку 3.1 буде відображена інформація без автоматичного фільтрування, а на рисунку 3.2 із застосуванням фільтра.

Номенклатура	Кількість	Вартість
Плашкотримач 75x30	2	2500
Плашкотримач 65x25	5	5520
Плашкотримач 55x16	8	3200
Плашкотримач 45x18	5	210
Плашкотримач 33x14	4	5454
Плашкотримач 30x11	2	4477
Плашкотримач 25x9	3	524

Рисунок 3.1 – Інформація без застосування фільтрації

Номенклатура	Кількість	Вартість
Плашкотримач 75х30	2	2500
Плашкотримач 65х25	5	5520
Плашкотримач 55х16	8	3200
Плашкотримач 33х14	4	5454
Плашкотримач 30х11	2	4477

Рисунок 3.2 - Інформація із застосуванням фільтрації

- Створення фінансових моделей: Excel є потужним інструментом для створення фінансових моделей, таких як бюджети, прогнози та розрахунки вартості капіталовкладень. Ви можете використовувати функції, такі як SUM, AVERAGE, і IF, для виконання різних обчислень.
- Візуалізація даних: Excel дозволяє створювати різні типи графіків та діаграм, що сприяє кращому розумінню фінансової інформації. Графіки можна використовувати для представлення результатів аудиту та виявлення відхилень.

На рисунку 3.3 буде відображено візуалізацію графіка

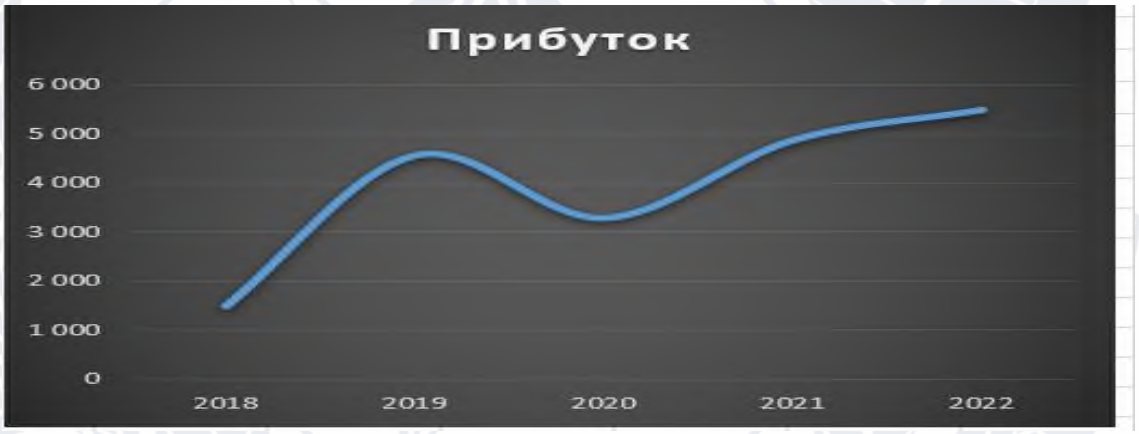

Рисунок 3.3 – Графік зміни прибутку за 5 років

- Аналіз та виявлення аномалій: Аудитори можуть використовувати Excel для аналізу фінансових показників та виявлення аномалій чи незвичайних змін у фінансовій звітності. Застосовуючи функції та формули, ви можете швидко розрахувати показники, які потрібні для аудиторської оцінки.
- Аудиторські тести та перевірки: Excel може бути використаний для створення аудиторських тестів та перевірок. Наприклад, ви можете використовувати функцію VLOOKUP для порівняння даних у фінансових звітах з іншими джерелами.

- Ведення аудиторської документації: Excel може бути використаний для створення аудиторських робочих папок та документації. Ви можете створювати таблиці, листи підтвердження та іншу необхідну інформацію.
- Аналіз трендів та змін: Завдяки можливостям Excel, ви можете аналізувати фінансову інформацію за кілька років, порівнювати дані та виявляти тренди, що допомагає виявити можливі ризики та аномалії.
- Автоматизація рутинних завдань: Excel дозволяє аудиторам автоматизувати багато рутинних завдань, що збільшує ефективність роботи. Ви можете використовувати макроси та VBA (Visual Basic for Applications) для створення автоматизованих процесів.

Загалом, Excel є незамінним інструментом для аудиторів, оскільки він надає можливість ефективно обробляти, аналізувати та візуалізувати фінансову інформацію, виконувати аудиторські завдання та створювати звіти для клієнтів та аудиторських організацій.

У таблиці 3.2 буде відображено шаблон для перерахунку методу вибуття запасів за допомогою програмно забезпечення Excel.

Для даної перевірки необхідно у створений файл вставити регістри обліку по запасах. Регістри обліку запасів завантажуються з бухгалтерської бази та копіюються на відповідні листи. Далі таблиця їх самостійно підтягує та перераховує та визначає відхилення.

Методика перевірки полягає в наступному: за конкретним об’єктом по хронології створюється регістр надходжень та вибуття. Наприклад у стовпцю «Кіл Дт» та «Кіл Кт» відображається рух об’єкта у кількісному еквіваленті, а у стовпцях «Сума Дт» та «Сума Кт» у вартісному еквіваленті. У стовпцях «СП Кіл» та СП Вартість» відображається початковий залишок у кількісному та сумовому виразі. У стовпцях «СК Кіл» та «СК Вартість» залишок на кінець конкретної дати. Після цього у стовпці «Дельта» йде перерахунок. Тобто, наприклад, по об’єкту «Арматура 10 мм.» було провдено списання у кількості 0,04 т.. На початок залишок становив 0,121 т. вартістю 2561,83 у.о. Отже, вартість списання має становити (2561,83/0,121*0,04), що становить 846,89 у.о.

Дана сума відповідає обліку, тому у стовпці «Дельта» стоїть нуль, а отже, відхилення не встановлено.

Таблиця 3.2 - Перевірка методу вибуття запасів

№	ПРОЦЕДУРА					РЕЗУЛЬТАТ					
1	Перевірити відповідність застосовних методів оцінки запасів при надходженні та вибутті запасів					Підприємство застосовує середньо-зважений метод вибуття запасів. Під час перевірки коректності застосування викривлень не ідентифіковано					
Запас	**Дт**	**Кт**	**Кіл Дт**	**Сума Дт**	**Кіл Кт**	**Сума Кт**	**СП Кіл**	**СП Вартість**	**СК Кіл**	**СК Вартість**	**Дельта**
Арматура 10 мм	**231**	209	0,00	0,00	0,04	846,89	0,121	2561,83	0,081	1714,94	0,00
-*	**92**	209	0,00	0,00	0,50	370,00	0,5	370	0	0	0,00
Балончик 200 гр.	**221**	631	1,00	74,82	0,00	0,00	0	0	1	74,82	-****
-**	**91**	221	0,00	0,00	1,00	74,82	0	0	0	0	0,00
-**	**221**	631	1,00	149,64	0,00	0,00	0	0	1	149,64	-****
-**	**231**	221	0,00	0,00	1,00	149,64	0	0	0	0	0,00
Балончик 400 гр.	**221**	631	2,00	603,50	0,00	0,00	0	0	2	603,5	-****
-***	**231**	221	0,00	0,00	2,00	603,50	0	0	0	0	0,00

*Повторення Номенклатури «Арматура 10 мм»
** Повторення Номенклатури «Балончик 200 гр.»
*** Повторення Номенклатури «Балончик 400 гр.»
****Перерахунок не виконується

За результатами даної процедури можемо побачити правильність застосування методу списання запасів. Якщо відхилення наявні, то їх потрібно детальніше розглядати в розрізі кожної номенклатури та аналізувати оприбуткування та списання. Адже наявні відхилення можуть свідчити про викривлення інформації у фінансовій звітності, а саме це стосується частини запасів та витрат. Особливо якщо сума відхилення є значною для підприємства, яке проходить перевірку. В цілому отримуємо суму відхилення та дату коли дане відхилення виникло та за яким об’єктом. Також паралельно можна аналізувати операції на нетипові, та взагалі доцільність операцій по списанню запасів та відповідність застосування рахунку витрати на який списуються дані запаси.

Також висновок по дані операції автоматично переноситься до програми аудиту запасів.

Перевагами такого методу перевірки є те, що за допомогою даного файлу можна обрахувати великий масив даних та значно заощадити час. Також великою переваго є виключення помилки людського фактору. Недоліком є те що для різних підприємств з різними бухгалтерськими базами його потрібно редагувати. Ще одним недоліком може виступати те, що дана таблиця сформована тільки для перевірки середньозваженого методу вибуття запасів, а для інших необхідно застосовувати інші таблиці.

Також в Excel доречно створити шаблони для перевірки певних облікових ділянок та власне програми аудиту за допомогою яких пришвидшується процес перевірки. До програми аудиту основних засобів включаються власне процедури по суті. До даних процедур відноситься перевірка відповідності даних обліку даним, поданим у фінансовій звітності, перевірка записів щодо коригувань на кінець звітного періоду – початок наступного, коректність застосованої кореспонденції рахунків.

Також проводяться процедури щодо інвентаризації основних засобів, а саме спостереження за процедурами інвентаризаційної комісії у процесі інвентаризації, дослідження руху між датою балансу та датою проведення інвентаризації та інші. Ще однією важливою процедурою при перевірці основних засобів є перерахунок правильності нарахованої амортизації. Адже нарахування амортизації та знайдені відхилення можуть значно вплинути на показники фінансової звітності, особливо в частині завищення або заниження витрат, що в подальшому може призвести до невірно застосованих управлінських рішень. А також це буде мати вплив на податковий облік, а саме податок на прибуток. Якщо встановлено надлишково нараховану амортизацію то це означає завищення показника витрат, а отже занижено податок на прибуток і навпаки, якщо встановлено недонарахування амортизації, то це свідчить про заниження витрат, і відповідно завищено податок на прибуток.

Власне частину заповненої програми з посиланнями на відповідні листи буде наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Фрагмент програми аудиту із заповненими посиланнями

№ з/п	Процедуру аудиту	Джерела інформації	Відмітка про виконання (дата), виконавець	Результат виконання процедур	Код РД/ додаток
5,3	Проаналізувати дані облікової політики підприємства щодо Необоротних активів на відповідність вимогам застосовної КОФЗ*.	Регістри обліку, облікова політика	Дата Виконавець	Дані облікової політики щодо Необоротних активів в повній мірі відповідають вимогам застосовної КОФЗ*.	Облікова політика
5,4	За наявності результатів попереднього аудиту провести зіставлення залишків регістрів попередньої перевірки з даними поточного року.	Регістри бух обліку, звітність	Дата Виконавець	Дані регістрів на початок звітного періоду в повній мірі відповідають кінцевим залишкам попереднього періоду.	Регістри бухгалтерського обліку збережені в Excel (ОСВ**)
5,5	Перевірити записи щодо коригувань на кінець звітного періоду – початок наступного.	Регістри бух обліку	Дата Виконавець	Рахунок 10. Відсутні коригування. Рахунок 131. Коригування представлені незначними виправленнями амортизаційних нарахувань.	ОСВ рахунків 10, 11 Картка рахунку 131 ОСВ** рахунку 12 Картка рахунку 133 Карта рахунку 15

*Концептуальна основа фінансового звітування

**Оборотно-сальдова відомість

У стовпці «Відмітка про виконання» ставиться дата виконання процедури та хто її виконував, що є необхідним для контролю виконання завдання. У стовпці «Джерела інформації» проставляються документи та регістри та файли з яких було взято інформацію. У даній колонці може не тільки зазначатись вид документу, а його назва та власне посилання на нього. У стовпці «Результат виконання процедур» відображаються результати по кожній виконаній процедурі. Результати можуть бути як позитивними, тобто що відхилень та невідповідностей не знайдено, так і зазначати виявлені неточності та викривлення. А саме, якщо в обліковій політиці не розкривається певний пункт обліку основних засобів, то в такому випадку зазначається, що саме не розкрито, або ж встановлені невідповідності ведення обліку між тим, що зазначено в обліковій політиці. Якщо дані регістрів на початок звітного періоду не

відповідають кінцевим залишкам попереднього періоду, то в такому випадку зазначається де конкретно та на яку суму встановлено викривлення.

У стовпці «Код РД/Додаток» зазвичай проставлені назви листа з гіперпосиланням Excel файла на якому здійснювалась перевірка і автоматично підтягується «Результат виконання процедури» з відповідного листа. Результат процедури пишеться на листі у якому здійснювалась дана процедура (листів може бути декілька) та потім автоматично переноситься до програми. Переходячи за гіперпосиланнями на відповідні листи можна побачити процедури які виконувались та відповідні розрахунки, а також більш детальні результати. Для виконання процедур та розрахунків також підвантажуються регістри бухгалтерського обліку з бухгалтерської бази, які формуються одразу в Excel та копіюються у файл на відповідні листи.

На рисунку 3.5 буде представлено фрагмент одного із таких шаблонних листів у якому виконуються процедури.

№	ПРОЦЕДУРА	РЕЗУЛЬТАТ
1.	Перевірити записи щодо коригувань на кінець звітного періоду – початок наступного. (повнота та цілісність журнальних записів).	Відсутні коригування.
2.	Незвичайні та або нестандартні операції з НА	Надзвичайні або нестандартні операції відсутні
3.	Перевірити чи наявні в обліку операції щодо знецінення ОЗ.	Невиявлено
4.	Додаткові процедури: проведено суцільну перевірку дотримання вартісного критерію визнання об'єктів ОЗ у складі рахунку 10 «ОЗ».	Вірно

Аналіз рахунку 10

Тип документа	Дт	Кт
(пусто)	(пусто)	(пусто)
0	(пусто)	(пусто)
Введення в експлуата	104	1521
	105	1521
	106	1521
Модернізація	105	1522

Дт: 104, 105, 106, 3230482..., (пусто)

Кт: 1521, 1522, 8054369..., (пусто)

Рисунок 3.5 – Робочий лист

На даний лист підвантажуються необхідні регістри бухгалтерського обліку з бухгалтерської бази та виконуються певні процедури. Такими процедурами є перевірка коригувань на кінець звітного періоду – початок наступного, виявлення незвичайних або нетипових операцій з основними засобами,

перевірити наявність в обліку операцій щодо знецінення ОЗ, а також додаткові процедури. У зведеній таблиці за колонкою «Тип документа» можна побачити яким документом здійснюється операція та із застосуванням якої кореспонденції, яка відображається в колонці «Дт» та «Кт». Якщо перейти за даними зведеної таблиці, то створиться наступна таблиця з детальною аналітикою та сумою. Якщо наявні коригування, незвичайні або нестандартні операції, то в результаті це зазначається з детальною аналітикою, а за потреби створюється додатковий лист для відображення. Якщо порушується вартісний критерій визнання об’єктів ОЗ у складі рахунку 10 «Основні засоби» то в результаті зазначається перелік таких об’єктів з вказаною первісною вартістю та зазначається доцільний рахунок обліку.

Перевагою застосування такого методу перевірки є значна економія часу та детальне відображення виконання кожної процедури, що значно підвищує ефективність та якість проведення аудиту.

МСА 520 акцентує увагу, що «проста модель прогнозування може бути ефективною як аналітична процедура» Економіко-математичне моделювання в аудиті передбачає використання різноманітних методів і технік, таких як статистичний аналіз, оптимізаційні моделі, моделі ризику та інші. Аудитори використовують ці інструменти для об'єктивного оцінювання фінансових даних, забезпечуючи високий рівень достовірності та точності у проведенні аудиторських процедур.

Моделі прогнозування: дозволяють аудиторам розробляти прогнози фінансових показників компанії на майбутнє, що допомагає в оцінці потенційних ризиків та можливостей.

Нехай у нас є історичні дані про обсяг прибутку компанії з умовним позначенням (Y) та часовий фактор з умовним позначенням (X) за останні 5 років:

За допомогою методу найменших квадратів ми можемо знайти параметри моделі a та b. Формули для цього:

$$b = \frac{n \times \sum XY - \sum X \times \sum Y}{\sum X^2 - (\sum X)^2} \quad (3.1)$$

$$a = \frac{\sum Y - b \times \sum Y}{n} \quad (3.2)$$

де:

n - кількість спостережень (у нашому випадку 5);

ΣX, ΣY - сума всіх значень X та Y відповідно;

ΣXY - сума добутків відповідних значень X та Y;

ΣX^2 - сума квадратів значень X.

Для отримання розрахункового значення прогнозованого прибутку потрібно значення a додати до перемножених між собою значення b та часового фактору

Розрахунок проводився за допомогою програмного забезпечення, що значно економить час (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Розрахунок прогнозованого значення прибутку

Рік	**Часовий фактор (X)**	**Обсяг прибутку (У) (у .о.)**
2017	1,00	125000,00
2018	2,00	102000,00
2019	3,00	240000,00
2020	4,00	220000,00
2021	5,00	275000,00
Показник (для розрахунку)	**Значення**	
ΣX	15,00	
ΣY	962000,00	
ΣXY	3304000	
ΣX^2	55	
a	67000	
b	41800	
Розрахункове значення на наступний рік		
Рік	**Прогнозований прибуток (у.о.)**	
2022	317800	

Отож, в результаті отримуємо прогнозований прибуток у сумі 317800,00 у.о. Проте дане розрахункове значення відрізняється від реального значення, яке становить 283 125,00 (у.о.) що на 10,91% мнеше ніж за даними моделі. Адже на даний показник впливає дуже багато чинників саме в поточного року, основними

з яких є рівень доходу та витрати. Тому застосування даної економіко-математичної моделі можливе лише для визначення наближеного значення, а не для точного, тому що аналізується тільки один показник прибутку (хоча і за 5 років). Перевагою даної моделі є швидкість обрахунку. А значним недоліком є те, що дане значення може суттєво відрізнятися від реального під впливом багатьох факторів. Адже ринок може різко змінюватись, а тому зміниться і об'єм продаж, що повипливає на рівень доходу. Також можуть сильно змінюватись і закупівельні ціни на сировину, матеріали чи товар, що подальшому буде мати вплив на собівартість, а відповідно і витрати.

3.2. Удосконалення методики оцінки аудиторських доказів отриманих при проведені аналітичних процедур

Методика оцінки аудиторських доказів при проведенні аналітичних процедур - це систематичний підхід, що використовується аудитором для аналізу та оцінки інформації, отриманої під час аналізу фінансової звітності клієнта. Ця методика допомагає аудиторові визначити, наскільки достовірні та вірогідні фінансові звіти компанії, а також виявити можливі ризики та невідповідності.

Основні етапи методики оцінки аудиторських доказів при використанні аналітичних процедур включають:

Планування: Аудитор повинен чітко визначити, які аналітичні процедури будуть використані та які показники аналізуватимуться. Планування також включає визначення того, як будуть порівнюватися отримані результати з очікуваннями.

Збір даних: Аудитор отримує доступ до фінансової інформації та інших даних, необхідних для проведення аналізу. Це може включати в себе фінансові звіти, статистичні дані, та іншу інформацію, яка може бути важливою для розуміння контексту.

Визначення очікувань: Аудитор визначає очікувані результати аналізу на основі попередніх даних, тенденцій та інших факторів. Це може включати порівняльний аналіз з минулими періодами, прогнозування на основі економічних факторів, або використання інших аналітичних методів.

Проведення аналізу: Аудитор використовує обрані аналітичні методи для оцінки фінансових показників та виявлення аномалій чи невідповідностей. Це може включати в себе визначення відсутності або наявності тенденцій, відхилень від звичайних значень, та інші аномалії.

Коефіцієнтний аналіз є однією з аналітичних процедур, що використовуються в аудиті для отримання аудиторських доказів. Ця процедура полягає в обчисленні та аналізі різних коефіцієнтів, які допомагають оцінити фінансову становище та рентабельність організації. Проте він має свої переваги та недоліки (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Переваги та недоліки застосування коефіцієнтного аналізу

Переваги		**Недоліки**	
Простота та доступність:	Коефіцієнтний аналіз використовує прості математичні розрахунки, які можуть бути легко зрозумілі і застосовані аудиторами з різним рівнем досвіду.	**Суб'єктивність вибору коефіцієнтів**:	Вибір конкретних коефіцієнтів для аналізу може бути суб'єктивним, і неправильний вибір може спотворити загальну картину фінансового стану компанії.
Швидкість оцінки:	Він дозволяє швидко оцінити фінансовий стан компанії та виявити потенційні проблеми, що дозволяє аудиторам ефективніше спрямовувати свої зусилля.	**Не враховує контекст**:	Коефіцієнтний аналіз не завжди враховує специфіку конкретної галузі або контексту, в якому операціонує компанія, що може призвести до неправильного тлумачення результатів.
Співвідношення з іншими компаніями	За допомогою коефіцієнтного аналізу можна порівняти фінансові результати та показники компанії з іншими гравцями в галузі, що дозволяє виявити конкурентні переваги та недоліки.	**Обмежена інформація**:	Він здатний надати лише обмежену кількість інформації про фінансовий стан компанії, не враховуючи більш широкого контексту, такого як стратегічні цілі чи макроекономічні фактори.

Застосування коефіцієнтного аналізу включає такі кроки:

- Вибір коефіцієнтів: Аудитор обирає набір коефіцієнтів, які є відображенням ключових аспектів фінансового стану та результативності

підприємства. Наприклад, це можуть бути коефіцієнти ліквідності, рентабельності, тощо.

- Збір фінансових даних: Аудитор збирає відповідні фінансові дані з фінансових звітів та інших джерел, які необхідні для обчислення обраного набору коефіцієнтів.
- Обчислення коефіцієнтів: Аудитор використовує формули та обчислює значення кожного вибраного коефіцієнта на основі фінансових даних. Наприклад, для обчислення коефіцієнта ліквідності може використовуватись співвідношення між поточними активами та поточними зобов'язаннями.
- Аналіз результатів: Аудитор аналізує значення коефіцієнтів та порівнює їх зі стандартами, попередніми періодами або іншими адекватними показниками. Він шукає незвичайні або суттєві зміни.
- Визначення пояснень: Після аналізу результатів коефіцієнтного аналізу, аудитор виявляє відхилення від очікуваних значень або незвичайні тенденції. Він проводить додаткове дослідження та пояснює причини цих відхилень. Наприклад, низький коефіцієнт ліквідності може бути пояснений затримкою у виплаті клієнтам або поганою управлінською стратегією.
- Оцінка ризиків та потреба у додаткових доказах: Аудитор оцінює ризики, пов'язані з виявленими відхиленнями або незвичайними результатами коефіцієнтного аналізу. Якщо існують суттєві ризики або потреба у більш глибокому розумінні ситуації, аудитор може вирішити провести додаткові дослідження або збір додаткових доказів.

Горизонтальний та вертикальний аналіз: Також окрім коефіцієнтного аналізу, досить важливим є горизонтальний та вертикальний аналіз.

Горизонтальний та вертикальний аналіз - це дві різні аналітичні процедури, які використовуються в аудиторському процесі для оцінки фінансової звітності компанії та виявлення можливих аномалій чи відхилень. Обидва методи надають аудиторам можливість краще розуміти фінансовий стан підприємства та виявляти потенційні ризики.

Горизонтальний аналіз: Горизонтальний аналіз включає порівняння фінансових показників компанії з різних періодів, зазвичай з попередніми

роками. Аудитор використовує горизонтальний аналіз для визначення тенденцій та змін в фінансовій звітності. Це допомагає виявити аномалії та незвичайні зміни, які можуть вказувати на проблеми чи потенційні ризики. Аудитор може порівняти чистий прибуток, обороти або активи компанії за останні п'ять років, щоб визначити, чи існують значущі зміни та як ці зміни можуть впливати на фінансовий стан підприємства. Розглянемо приклад горизонтального аналізу на показнику чистий прибуток та інших (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Горизонтальний аналіз (тис. грн.)

Показник	2021р.	2022р.	Зміна	Зміна (%)
Чистий прибуток	500000	600000	100000	20,00
Залишкова вартість основних засобів	400000	385000	(15000)	(3,75)
Поточна дебіторська заборгованість	850000	830000	(20000)	(3,53)
Запаси (товари)	458000	950000	492000	107,40

У горизонтальному аналізі бачимо, що чистий прибуток зріс на 20%, що може бути позитивним сигналом. Проте не варто робити поспішні висновки, адже варто звернути увагу і на інші показники, а саме дебіторська заборгованість знизилась, а отже підприємства буде менший грошовий потік у майбутньому періоді.

Вертикальний аналіз: Вертикальний аналіз, також відомий як аналіз відносних часток, використовується для порівняння кожного окремого показника з загальною сумою або величиною в іншому фінансовому показнику.

Аудитор використовує вертикальний аналіз для визначення структури та взаємозв'язків різних елементів фінансового звіту в один конкретний період. При допомозі вертикального аналізу, аудитор може визначити, яка частина загальних витрат складає витрати на оплату праці чи яка частина активів складає оборотні активи. Розглянемо приклад вертикального аналізу на показнику (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Вертикальний аналіз

Показник	2021р. (% від загальних витрат)	2022р. (% від загальних витрат)
Матеріальні затрати	40	45
Витрати на оплату праці	20	22
Витрати на соціальні відрахування	6	8
Амортизація	24	10
Інші операційні витрати	10	15

У вертикальному аналізі структури витрат відзначається, що оплата праці збільшилась як частина загальних витрат, проте амортизаційні відрахування зменшились. Це може вказувати на зміни в стратегії компанії щодо управління ресурсами. Також за допомогою даного аналізу можна встановити, що діяльність підприємства є трудомісткою, адже відсоток заробітної плати до загальних витрат є доволі великий Проте одним вертикальним аналізом обмежуватись не варто, адже доцільно застосовувати комплексний підхід. Тобто є доречним під час проведення горизонтального та вертикального аналізу застосовувати також коефіцієнтний аналіз та економіко-математичне моделювання.

Одним з найпоширеніших та найінформативнішим є коефіцієнт ліквідності, адже аналіз ліквідності, включаючи відношення поточних активів до поточних зобов'язань, може допомогти визначити, чи підприємство має достатні ресурси для сплати своїх короткострокових зобов'язань.

Доцільно аналізувати власний капітал підприємства для детального аналізу його структури та ефективного використання. Основні коефіцієнти та порядок їх розрахунків наведено у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Порядок розрахунків аналізу власного капіталу

Назва показника	**Формула розрахунку**
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}}$

Продовження таблиці 3.10

Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середньорічна сума власного капіталу}}$
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Власний капітал + Довгострокові зобов'язання}}{\text{Сума пасиву}}$

Рентабельність власного капіталу, відома також як Return on Equity (ROE) у англомовному варіанті, вказує на ефективність використання власного капіталу, визначаючи, скільки прибутку було згенеровано на кожну одиницю власного капіталу. Цей показник особливо важливий для власників, таких як акціонери чи учасники, оскільки він визначає зростання їх багатства за аналізований період. Коефіцієнт фінансової стійкості вказує на здатність компанії залишатися фінансово стійкою у довгостроковій перспективі. Цей показник визначає, яку частку активів компанія може фінансувати за рахунок постійного та довгострокового капіталу. Високе значення коефіцієнта свідчить про перспективи розвитку та низький ризик банкрутства. Зниження значення, навпаки, вказує на ризик втрати платоспроможності, особливо якщо доступ до короткострокових зобов'язань обмежений. Зазвичай нормативне значення коефіцієнта знаходиться в межах 0,7-0,9. Високі значення не є типовими для активних компаній, оскільки короткострокові зобов'язання постійно формуються.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає здатність покривати короткострокові боргові зобов'язання наявними і короткостроковими фінансовими вкладеннями.

У таблиці 3.11 представлені коефіцієнти ліквідності та порядок їх розрахунку.

Таблиця 3.11 – Порядок розрахунку коефіцієнтів ліквідності

Назва показника	**Формула розрахунку**
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи - Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Кефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$

В таблиці 3.12 буде наведено розраховані показники ліквідності для детального аналізу:

Таблиця 3.12 – Розрахункові значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	31.12.2021р.	31.12.2022р.	Відхилення
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,25	1,50	0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,65	0,8	0,15
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,30.	0,45	0,15

Можна зробити висновок, що всі розраховані показники ліквідності зростають протягом року. Зважаючи на результати, можна зробити висновок, що підприємство має стійкий фінансовий стан. Аналіз ліквідності та платоспроможності дає підстави стверджувати, що підприємство не порушує правила фінансування, кредитоспроможне та привабливе як діловий партнер.

Проте надалі його фінансова діяльність має бути спрямована на забезпечення систематизованого надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, зокрема визначення оптимальних обсягів виробничих запасів, координації планів виробництва та продажу, забезпечення безперебійності роботи підприємства. Саме тому надалі доцільно застосувати

оптимізаційні моделі для аналізу ефективності ресурсів. Ці моделі допомагають оцінити ефективність використання фінансових ресурсів та виявити можливості для їх оптимізації.

Зважаючи на необхідність аналізу ефективності ресурсів у компанії, можна розробити економіко-математичну оптимізаційну модель, яка допоможе визначити оптимальний спосіб використання ресурсів для досягнення максимального результату при обмежених умовах. Одним з поширених типів оптимізаційних моделей є лінійна програма, яка може бути застосована для оптимізації використання ресурсів.

Нехай:

Прибуток від продажу одиниці продукту A (P_A) = 50 (грош. од.)

Прибуток від продажу одиниці продукту B (P_B) = 70

Кількість використаних ресурсів для виробництва одиниці продукту A (R_A) = 3

Кількість використаних ресурсів для виробництва одиниці продукту B (R_B) = 4

Загальна кількість доступних ресурсів (R_total) = 240

Мета - максимізувати функцію прибутку від продажу, використовуючи лінійну програму.

Позначимо:

xA - кількість одиниць продукту A

xB - кількість одиниць продукту B

Тоді функція прибутку від продажу матиме вигляд:

Maximize $50xA+70xB$

Обмеження на використання ресурсів:

$$3xA+4xB \leq 240 \quad (3.3)$$

Також враховуємо, що кількість продукту не може бути від'ємною:

$xA, xB \geq 0$

Застосовуємо лінійну програму для знаходження оптимального значення функції прибутку від продажу.

Розв'язок: $3xA+4xB \leq 240$ (3.4)

$x_A, x_B \geq 0$

Пошук максимального значення функції прибутку від продажу дасть нам оптимальні значення x_A та x_B, які максимізують прибуток при заданих обмеженнях на використання ресурсів.

За результатами розрахунків за лінійною оптимізаційною моделлю для аналізу ефективності використання ресурсів, було встановлено оптимальні значення виробництва продуктів A та B, що максимізують прибуток компанії при обмеженому використанні ресурсів.

Відповідно до розрахунків, оптимальні значення для цих продуктів становлять 40 одиниць продукту A та 30 одиниць продукту B. Це означає, що компанія повинна виробляти 40 одиниць продукту A та 30 одиниць продукту B, щоб максимізувати свій прибуток при обмеженому використанні ресурсів.

Тому всі ці методи надають аудиторам можливість отримати глибше розуміння структури фінансової звітності та виявити недоліки. Використання усіх методів в аудиторському процесі може значно поліпшити ефективність та точність аналізу фінансових даних компанії.

Оцінка результатів: Аудитор оцінює результати аналізу та визначає їхню релевантність та значущість в контексті аудиту. Важливо визначити, чи є виявлені аномалії нормальними в контексті діяльності компанії, чи ж це може бути ознакою потенційних проблем.

Пояснення відхилень: Якщо виявлені відхилення від очікувань, аудитор повинен провести подальше дослідження та пояснення цих відхилень. Це може включати комунікацію з управлінням компанії, отримання додаткової інформації та детальне розглядання конкретних аспектів фінансових даних.

Документування результатів: Усі етапи методики оцінки аудиторських доказів повинні бути детально задокументовані. Це важливо для створення аудиторського сліду та підтвердження правильності проведених процедур.

Узагальнюючи, методика оцінки аудиторських доказів при застосуванні аналітичних процедур включає в себе планування, збір та аналіз інформації, визначення очікувань, оцінку результатів та пояснення відхилень для забезпечення ефективного та надійного аудиту фінансової звітності компанії.

Удосконалення методики оцінки аудиторських доказів отриманих під час проведення аналітичних процедур є важливим етапом в аудиторському процесі. Ось кілька кроків та підходів для покращення цього процесу:

Врахування індустріальних особливостей: Аудитор повинен ретельно вивчити специфіку галузі, в якій діє клієнт. Це включає врахування економічних, регуляторних та технічних особливостей, які можуть впливати на фінансові результати компанії.

Розвиток та впровадження автоматизованих засобів аналізу: Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, може полегшити та автоматизувати процес аналізу фінансової інформації, роблячи його більш ефективним та точним.

Висновки до розділу 3

1. Удосконалення застосування аналітичних процедур в аудиті та формування аудиторських доказів за допомогою комп'ютерних технологій визначається як ключовий напрямок для підвищення ефективності та точності аудиторського процесу.

2. Використання автоматизованих інструментів дозволяє аудиторам проводити глибокий аналіз фінансових даних, мінімізувати ризики помилок та забезпечувати вищу достовірність фінансової звітності. Адаптація до комп'ютерних технологій вимагає постійного професійного розвитку, проте цей підхід суттєво сприяє підвищенню якості аудиторської діяльності та покращує довіру до фінансової звітності компаній.

3. Удосконалення методики оцінки аудиторських доказів в контексті аналітичних процедур визначається як ключовий етап для підвищення надійності та ефективності аудиторського процесу. Застосування новітніх підходів та технологій дозволяє забезпечити більш точну та об'єктивну оцінку отриманих доказів, що є важливим елементом забезпечення якості аудиторських висновків.

ВИСНОВКИ:

1. Аналітичні процедури є важливим інструментом для аудитора, оскільки вони дозволяють систематично та об'єктивно оцінювати фінансову інформацію підприємства.

Одним із ключових аспектів використання аналітичних процедур є їхній різноманітний характер. Горизонтальний та вертикальний аналіз дозволяють аудитору оцінити фінансові звіти на різних рівнях - в часі та між окремими рахунками. Це допомагає виявляти аномалії та підкреслювати області, які вимагають додаткового уваги та перевірки.

Процес отримання аудиторських доказів включає в себе збір, аналіз та інтерпретацію інформації, яка підтверджує чи спростовує достовірність фінансової звітності. Важливість правильного проведення цього процесу не може бути переоцінена, оскільки від його результатів залежить надійність аудиторських висновків.

Аналітичні процедури дозволяють аудитору отримати об'єктивні та переконливі докази стосовно різних аспектів фінансової звітності, таких як точність, достовірність та відповідність стандартам. Використання сучасних комп'ютерних технологій значно полегшує цей процес, дозволяючи автоматизувати аналіз великої кількості даних та підвищити ефективність аудиту.

У заключенні, враховуючи постійні зміни у бізнес-середовищі та технологічний прогрес, аудиторам слід постійно удосконалювати свої підходи до використання аналітичних процедур. Це необхідно для забезпечення високої якості та надійності аудиторських послуг у сучасному економічному контексті.

2. Основні засоби, як активи, що мають значущий вплив на фінансовий стан підприємства, вимагають ретельного та об'єктивного аудиту для забезпечення достовірності фінансової звітності.

Одним з ключових висновків є те, що аналітичні процедури стають необхідним інструментом для оцінки змін у стані основних засобів та їх впливу на фінансові показники підприємства. Горизонтальний та вертикальний аналіз дозволяють виявити тенденції та аномалії у руху основних засобів, а їх

подальший аналіз надає аудитору можливість висновків щодо правильності їх обліку та вартості.

Важливо підкреслити, що в процесі отримання аудиторських доказів при аудиті основних засобів велике значення має детальна перевірка первинних документів, таких як акти прийому-передачі, рахунки-фактури, договори на закупівлю та утримання основних засобів. Це дозволяє аудитору впевнитися в правильності обліку та відповідності усіх транзакцій встановленим стандартам та нормативам.

Аналітичні методи, також допомагають аудитору в оцінці ефективності управління основними засобами, виявленні можливих ризиків та розробці рекомендацій для удосконалення внутрішнього контролю. Використання сучасних інструментів та аналітичних програм дозволяє підвищити ефективність цього процесу та спростити аналіз великих обсягів даних.

Слід зазначити, що в сучасному бізнес-середовищі аналітичні процедури та отримання аудиторських доказів при аудиті основних засобів є необхідною складовою для забезпечення надійності та точності фінансової звітності. Постійне вдосконалення методів та засобів аудиту є ключовим елементом успішного проведення аудиторської діяльності у сучасному економічному середовищі.

3. Метою аудиту дебіторської заборгованості є підтвердження інформації щодо повноти, достовірності, законності, та правильності відображення в обліку та звітності, для прийняття правильних управлінських рішень. Відповідно правильне планування аудиту дебіторської заборгованості дає хороший результат. Головним при плануванні є складання програми аудиту та проведення тесту оцінки СВК, а також застосування відповідних аудиторських процедур. Для аудиту дебіторської заборгованості доцільно застосувати такі процедури, як процедури оцінки ризиків, інспектування, запити, повторне обчислення, аналітичні процедури та спостереження.

При проведенні аудиту дебіторської заборгованості важливо забезпечити об'єктивність та достовірність фінансової інформації, що представляється в звітах.

Аналітичні процедури виявилися потужним інструментом для оцінки різноманітних аспектів дебіторської заборгованості. Вони дозволяють аудитору аналізувати та порівнювати дані на різних етапах та рівнях, виявляти аномалії та ризики. Горизонтальний та вертикальний аналіз дозволяють аудитору зрозуміти зміни в структурі дебіторської заборгованості та її вплив на фінансовий стан підприємства.

Отримання аудиторських доказів при аналізі дебіторської заборгованості передбачає не лише вивчення бухгалтерських записів, але й аналіз зовнішніх джерел інформації. Аудитор має взаємодіяти з керівництвом, клієнтами та іншими зацікавленими сторонами для отримання підтверджень та додаткової інформації, яка допоможе у визначенні достовірності звітності.

Під час аудиту дебіторської заборгованості, особливу увагу слід приділити ризикам непогашення боргів та можливим втратам на борги. Аналіз платіжних термінів, історії затримок платежів та здатності клієнтів погашати зобов'язання може виявити потенційні проблеми.

Важливим етапом є також оцінка адекватності величини резервів на покриття можливих збитків. Аудитор повинен переконатися, що резерви формуються на належному рівні та враховують всі ризики та потенційні збитки.

У сучасних умовах зростаючої складності бізнес-операцій та ринкової нестабільності, аналітичні процедури та отримання аудиторських доказів є невід'ємною частиною аудиторського процесу. Застосування сучасних технологій та програмного забезпечення значно полегшує цей процес та дозволяє аудиторам отримувати надійні та об'єктивні результати. Ретельне дотримання стандартів та постійне вдосконалення методів аудиту дебіторської заборгованості є ключовими факторами для забезпечення високої якості та достовірності аудиторських послуг.

4. Запаси відображають значну частину активів та мають великий вплив на фінансовий стан підприємства, тому проведення аудиту в цій області є важливим етапом аудиторської діяльності.

Використання аналітичних процедур у перевірці запасів є необхідним елементом для об'єктивного аналізу різних аспектів цих активів. Горизонтальний

та вертикальний аналіз дозволяють аудитору виявити зміни в обсязах та вартості запасів, що може бути ознакою можливих ризиків або нестабільності.

Отримання аудиторських доказів щодо запасів передбачає детальний аналіз бухгалтерських записів, але також і вивчення зовнішніх джерел інформації та спілкування з управлінням та іншими відділами компанії. Документальна перевірка покупок, продажів, оборотності запасів та інших операцій пов'язаних із запасами є необхідною для забезпечення достовірності та відповідності фінансової звітності стандартам бухгалтерського обліку.

Під час аудиту запасів особливу увагу слід приділити ризикам втрат, застарілості та неспроможності реалізації. Аналіз руху запасів, їхніх оборотних строків та взаємозв'язку з ринковим попитом допомагає визначити правильність оцінки вартості запасів та резервів на їхнє зменшення вартості.

Висновки з даного розділу підкреслюють важливість точності та об'єктивності аудиту запасів для забезпечення надійності та адекватності фінансової звітності. Сучасні технології та програмне забезпечення дозволяють підвищити ефективність цього процесу, зменшити ризики та підвищити рівень довіри до аудиторських висновків. Необхідно постійно удосконалювати методи та підходи до аудиту запасів для врахування змін в бізнес-середовищі та вимогах стандартів.

5. З огляду на швидкі зміни в бізнес-середовищі та технологічний прогрес, вдосконалення цих практик стає ключовим завданням для забезпечення високої якості та ефективності аудиторських послуг.

Однією з головних висновків є те, що аналітичні процедури відіграють важливу роль у сучасному аудиті, допомагаючи аудиторам отримати об'єктивні та переконливі докази щодо фінансової звітності підприємства. Глибокий аналіз горизонтального та вертикального руху фінансових показників, виявлення тенденцій та виокремлення аномалій дозволяють розкрити можливі ризики та забезпечити адекватну підготовку до проведення аудиту.

Важливим аспектом удосконалення аналітичних процедур є активне використання сучасних інформаційних технологій та аналітичного програмного забезпечення. Це дозволяє аудиторам оптимізувати обробку великих обсягів

даних, виявляти тренди, що можуть залишитися непоміченими при ручному аналізі. Перехід до цифрових інструментів дозволяє збільшити ефективність та точність аналізу, зменшити ризики помилок та забезпечити високу надійність отриманих даних.

Формування аудиторських доказів на основі аналітичних процедур вимагає не лише технічної кваліфікації, але й аналітичного мислення та вміння визначати ключові показники для аудиторського визначення. Під час цього процесу важливо враховувати індивідуальні особливості та потреби кожного клієнта, а також забезпечити відповідність зі стандартами аудиту.

У сучасному економічному середовищі, де зростає складність бізнес-операцій та збільшується потік інформації, аудиторам слід продовжувати активно впроваджувати інновації та вдосконалювати свої методи, щоб забезпечити найвищий рівень професійної послуги та відповідати вимогам сучасного бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Л.В. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості/ Л.В.Бондарчук, Л.М.Васильєва//Науковий вісник Херсонського державного університету.-2016.-№16.-С.135-138

2. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 52. – С. 41-45

3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність [Текст]: навчальний посібник для студентів вузів. / проф. Ф.Ф. Бутинець, доц. Н.М. Малюга. - Житомир : ЖІТІ, 2013. -480 с.

4. Гнатенко Є.П. Нормативно-правові засади обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками/Є.П.Гнатенко,О.С.Горячковська//Молодий вчений.-2016.-№10(37).-С.351-353

5. Гасіч А. Аудит розрахунків з постачальниками та покупцями / А.Гасіч // Аудитор України,- 2014. -№ 10(227).

6. Кривоконь О.С. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством/О.С.Кривоконь, Н.І.Коваль//Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал.-2012.-№3.-С164-166

7. Кручак Л.В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством/Л.В.Кручак//Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.-2019.-№5(29).-С.161-165.

8. Єгорова Ю. Створення резерву сумнівних боргів // Дебет-Кредит. - 2013. №20.

9. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посіб. [Текст] -К.: Центр учбової літератури, 2012. -368 с.

10. ЗЕД і валютне регулювання: експорт, імпорт, нюанси взаємовідносин із контрагентами // Баланс Бібліотека. Практичне керівництво. - 2013. - № 22.

11. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік, навч. посіб. / О.В. Лишиленко - К. : Центр учбової літератури, 2014. -528 с.

12. Мараховська Т.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / Т.М. Мараховська, О.С. Любенко // Вісник Вінницького національного аграрного університету. - 2019. - № 4. - с. 34.

13. Матицина Н. Фінансова політика підприємства як інструмент управління дебіторською заборгованістю / Н. Матицина // Бухгалтерський облік та аудит. - 2017. -№ 7. - С. 25-28.

14. Момот Т.В. Сучасні моделі управління дебіторською заборгованістю підприємства / Т.В. Момот // Научно-технический сборник Харьковской национальной академии городского хозяйства. - 2008. - № 85. - с. 207 - 211.

15. Москалюк Г.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". -№721 -2012. - С. 173-178.

16. Назарова І.Я. Аналіз методів оцінки активів, зобов'язань та капіталу при реорганізації підприємств / І.Я. Назарова // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. -Тернопіль: ТНЕУ, 2013. -Том 14. - С. 214-220.

17. Неживенко А.П. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її вдосконалення // Вісник ХНАУ їм. В.В. Докучає- ва. - Сер.: Економічні науки. - 2013. - № 7. - С. 165-170.

18. Нестеренко Ж.К. Бухгалтерський облік промислових підприємств: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Запорізький нац. техн. ун-т / Ж.К. Нестеренко: Центр навчальної літератури, 2014. - 644 с.

19. Новації ЗЕД: майстер-клас для бухгалтера // Баланс Бібліотека. Практичне керівництво. - 2015. - № 4.

20. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст] /Ю.Д. Чацкіс [та ін.]. - К.: Центр учбової літератури, 2011. - 564 с.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджено наказом Міністерства фінансів України 08.10.99 N 237.

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти", затверджено наказом Міністерства фінансів України 30.11.2001 N 559.

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств", затверджено наказом Міністерства фінансів України 07.07.99 N 163.

24. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури». URL: http://surl.li/qwyu

25. Міжнародний стандарт аудиту 570 «Безперервність діяльності». URL: http://surl.li/qwyu

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 13 "Подання поточних активів і поточних зобов'язань». Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України., 1998. – С.218

27. Іонін Є. Є., Овчинникова М.М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу: монографія. Донецьк, 2012. 304 с.

28. Іонін Є.Є. Проблемні аспекти фінансового аналізу в умовах впровадження в Україні МСФЗ і аудиту. *Аудитор України.*2013. №2. С. 17-22.

29. Казакова Н. А., Полисюк Р. Б. Аудит. Теорія і практика. URL: http://stud.com.ua/component/option,com_jdownloads/Itemid,/catpid,330/task,view.annotation/

30. Каменська Т.О. Математико-статистичні методи оцінки в аудиті. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/1817/1/5.pdf

31. Ковальов В.В., Волкова О.Н. Аналіз господарської діяльності підприємства. URL: http://epi.cc.ua/analiz-hozyaystvennoy-deyatelnosti.html

32. Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: 195.78.68.18/minfin/document/81073/D6.pdf.

33. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології. URL:http://www.ivakhnenkovaudit.info/CompAudit.pdf.

34. Краснов В. К., Краснова Г. А., Львова М. В. Модель аудиторского риска. URL: https://www.science-education.ru/pdf/2012/2/365.pdf

35. Краснов В.Д., Козменкова С.В. Аналитические процедуры применимости принципа непрерывности деятельности. Международный бухгалтерский учет. 2015 No2. 46-57 с.

36. Кулаковська . Організація та методика аудиту. URL: http://westudents.com.ua/knigi/54-organzatsya-metodika-auditu-kulakovska- lp.html.

37. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу. URL: http://pidruchniki.com/1584072015160/ekonomika/teoriya_ekonomichnogo_analiz u

38. Мармоза А. Т. Теорія статистики. URL: http://pidruchniki.com/1503061853010/statistika/seredni_velichini

39. Мних Є.В., Никонович М.О., Барабаш Н.С. Державний фінансовий аудит: методологія і організація. URL: http://pidruchniki.com/component/option,com_jdownloads/Itemid,999999/catpid,1023/task,view.annotation/

40. Нежива М.О. Аналітичні процедури в аудиті ефективності формування фінансових резервів. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2015_1_47.pdf

41. Немченко. Аудит. Навчальний посібник. Київ. 2012. 536 с.

42. Омелянчук Т. Застосування аналітичних процедур в аудиті фінансового стану підприємств ресторанного господарства. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/5170/2/GEB_2014v44n1_Tetiana_Omelianchuk-The_use_of_analytical_146-153.pdf

43. Орленко О.С. Роль экономического анализа в аудите. URL: http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/19836/1/58_Orlenko.pdf

44. Остап'юк, Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. Вісник ЖДТУ.2011 No 1(55). с.127–129.

45. Панкова С. В., Прокопьева Ю. В. Сущность, классификация и особенности применения аналитических процедур в аудиторской деятельности. Международный бухгалтерский учет. 2012 No 45 38-33 с.

46. Сурніна К. С. Аналітичні процедури в аудиті: методологія та організація. Автореферат дис. кандидата економічних наук. Київ. 2012. 38 с.

47. Сурніна К.С. Генезис теорії та аналіз практики застосування аналітичних процедур в аудиті. Вісник житомирського державного технологічного університету. серія: економічні науки. 2012 No2 150 с.

48. Хом'як Р.Л., Цюцяк І.Л., Цюцяк А.Л. Організація та методика аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання. URL: http://vlp.com.ua/files/37_4.pdf

49. Гевлич Л.Л., Пушак І.С. ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ І КЛАСИФІКАЦІЇ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В АУДИТІ, Економіка та суспільство №13. Фахове видання. 2017.

50. Іонін Є.Є., Прилуцький С.Б. Комп'ютерні технології в аналітичних процедурах аудиту. Економічний аналіз. 2023. ТОМ 33. № 3. С. 318-326

51. Барановська, Т.В. Сутність аналітичних процедур в аудиті через призму економічного аналізу. Вісник ЖДТУ. 2010 No4 (54) – С.11–16.

52. Білецька Н. В. Роль аналітичних процедур в аудиті результатів основної діяльності підприємства. URL: http://www.business-inform.net/pdf/2016/1_0/248_252.pdf